

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Кафедра музичного мистецтва

На правах рукопису

ШЕРЕТЮК СОЛОМІЯ МИКОЛАЇВНА

**ЕСТРАДНА ПІСНЯ
У ТВОРЧОСТІ ІГОРЯ ПОКЛАДА:
ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАВСЬКИХ
ІНТЕРПРЕТАЦІЙ**

Спеціальність 025 «Музичне мистецтво»
Освітньо-професійна програма «Музичне мистецтво»
Робота на здобуття ступеня вищої освіти МАГІСТР

Науковий керівник:
ЧЕРНЕЦЬКА НАТАЛІЯ ГРИГОРІВНА,
доцент кафедри музичного мистецтва,
кандидат мистецтвознавства

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол №

засідання кафедри музичного мистецтва від ____ 2025 р.

Завідувач кафедри

доцент, доктор мистецтва Косинець І.І. _____

ЛУЦЬК – 2025

Анотація

Шеретюк С. М. «Естрадна пісня у творчості Ігоря Поклада: особливості виконавських інтерпретацій».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр», спеціальність 025 «Музичне мистецтво», освітньо-професійна програма «Музичне мистецтво», Волинський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк, 2025.

Ігор Поклад – національна легенда України, лауреат Національної премії імені Тараса Шевченка (1986), народний артист України (1996), Герой України (2021). Його пісні звучать вже понад півстоліття. Серед них – композиції, що стали візитною карткою України, такі як «Скрипка грає», «Ой летіли дикі гуси», «Чарівна скрипка» та багато інших. Ігор Поклад – автор понад півтисячі пісенних композицій, близько 20-ти мюзиклів та оперет, писав музику до кінофільмів і, навіть, до мультфільмів, серед яких – відома нам серія короткометражок «Про козаків». А ще його музика звучить у майже культовій повнометражній «Енеїді» (1991). Пісні І. Поклада зробили популярними Ніну Матвієнко та Руслану. Їх співали Дмитро Гнатюк, Назарій Яремчук, Василь Зінкевич та багато інших.

Мета дослідження – проаналізувати та докладно описати особливості естрадних пісень Ігоря Поклада в інтонаційному, жанрово-стильовому та виконавсько-інтерпретаційному аспектах. **Завдання дослідження:** описати основні етапи творчого шляху композитора; охарактеризувати вибрані пісні Ігоря Поклада («Кохана», «Тиха вода», «Заручена», «Чарівна скрипка», «Ой летіли дикі гуси», «Скрипка грає», «Моя Україна») в інтонаційному, жанрово-стильовому та виконавсько-інтерпретаційному аспектах.

Наукова новизна одержаних результатів: зібрано та систематизовано інформацію щодо творчої біографії та творчої діяльності Ігоря Поклада; здійснено докладні інтонаційні, жанрово-стильові аналізи вибраних пісень композитора; проаналізовано інтерпретаційні особливості зазначених пісень у виконанні ВІА «Мрія», Ю. Богатикова, Л. Прохорової, Т. Міансарової, Л.

Відаш, Н. Матвієнко, Т. Матвієнко, А. Кудлай, Н. Яремчука, В. Зінкевича, П. Зіброва, Т. Гвердцителі, В. Лазаровича, Руслани, «Піккардійської терції» та ін.

Ключові слова: Ігор Поклад, естрадна пісня, інтонаційний аналіз, жанрово-стильовий аналіз, виконавсько-інтерпретаційний аналіз.

Summary

Sheretiuk S. M. «Variety Song in the Works of Igor Poklad: Features of the Performing Interpretations».

Qualification work for the Master's degree, specialty 025 «Musical Art», educational and professional program «Musical Art», Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, 2025.

Ihor Poklad is a national legend of Ukraine, laureate of Taras Shevchenko National Prize (1986), People's Artist of Ukraine (1996), Hero of Ukraine (2021). His songs have been heard for over half a century. Among them are compositions that have become the calling card of Ukraine, such as “The Violin Is Playing”, “Oh, the Wild Geese Were Flying”, “The Magic Violin” and many others. Ihor Poklad is the author of over half a thousand song compositions, about 20 musicals and operettas. He wrote music for films and even cartoons, among which is the well-known series of short films “About the Cossacks”. Also his music is heard in the almost cult full-length “Eneida” of 1991. I. Poklad's songs made Nina Matviienko and Ruslana popular. They were sung by Dmytro Hnatiuk, Nazarii Yaremchuk, Vasyl Zinkevych and many others.

The purpose of the research is to analyze and describe in detail the features of Ihor Poklad's pop songs in aspects of intonation, genre, style, performance and interpretation. **Research tasks:** to describe the main stages of the composer's creative way; to characterize selected songs by Ihor Poklad (“Beloved”, “Calm water”, “Engaged”, “The Magic Violin”, “Oh, the Wild Geese Were Flying”, “The

Violin Is Playing”, “My Ukraina”) in aspects of intonation, genre-style and performance-interpretation.

Scientific novelty of the obtained results: information on the creative biography and creative activity of Ihor Poklad was collected and systematized; detailed intonation; analyses of selected songs by the composer in aspects of genre and style were carried out; the interpretative features of songs performed by VIA “Dream”, Yu. Bohatikov, L. Prokhorova, T. Miansarova, L. Vidash, N. Matviienko, T. Matviienko, A. Kudlay, N. Yaremchuk, V. Zinkevich, P. Zibrov, T. Gverdtsiteli, V. Lazarovych, Ruslana, “Picardy Third” and others have been analyzed.

Key words: Ihor Poklad, pop song, analysis of intonation, analysis of genre and style analysis, analysis of performance and interpretation.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ОСНОВНІ ЕТАПИ ТВОРЧОГО ШЛЯХУ	
КОМПОЗИТОРА.....	9
1.1. Творче становлення.....	9
1.2. Співпраця з Ігорем Барахом.....	10
1.3. Творча робота з ВІА «Мрія». Творчий тандем з поетом Юрієм Рибчинським.....	11
1.4. «Ой летіли дикі гуси» та її зіркові виконавиці....	12
1.5. Театрально-кінематографічний період творчості композитора.....	14
РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПІСЕНЬ ІГОРЯ ПОКЛАДА:	
ТЕКСТИ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЇ.....	17
2.1. «Кохана».....	17
2.2. «Тиха вода».....	22
2.3. «Заручена».....	26
2.4. «Чарівна скрипка».....	30
2.5. «Ой летіли дикі гуси».....	36
2.6. «Скрипка грає».....	44
2.7. «Моя Україна».....	53
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	62

ВСТУП

Актуальність дослідження. Ігор Поклад – національна легенда України, лауреат Національної премії імені Тараса Шевченка (1986), народний артист України (1996), Герой України (2021). Його пісні звучать вже понад півстоліття. Серед них – композиції, що стали візитною картою України, такі як «Скрипка грає», «Ой летіли дикі гуси», «Чарівна скрипка» та багато інших. Свій перший хіт композитор написав у віці 17-ти років, а у 24-ри – створив унікальний жіночий вокально-інструментальний ансамбль, який одним з перших випустили співати за межі тодішнього Радянського Союзу, ще й українською мовою. Ігор Поклад – автор понад півтисячі пісенних композицій, близько 20-ти мюзиклів та оперет, писав музику до кіно і, навіть до мультфільмів, серед яких – відома нам серія короткометражок «Про козаків». А ще його музика звучить у майже культовій повнометражній «Енеїді» 1991-го року. Пісні І. Поклада зробили популярними Ніну Матвієнко та Руслану. Їх співали Дмитро Гнатюк, Назарій Яремчук, Василь Зінкевич та багато інших. Незважаючи на значущість доробку композитора в українській пісенній естраді, комплексного дослідження, яке б стосувалося особливостей виконавських інтерпретацій естрадних пісень Ігоря Поклада на даний час немає, тому тема є надзвичайно актуальною. При цьому, в своїй роботі ми спираємося на низку фундаментальних, загального спрямування, досліджень в сфері естрадної пісні та виконавської інтерпретації таких відомих вчених як І. Бобул [4], О. Бойко [5], А.Бондаренко [7], А. Власова [9], Н. Дрожжина [12], В. Кузик [28], В. Олендарьов [58], В. Откидач [59], В. Плахотнюк [63], М. Поплавський [64], Л. Прохорова [65], Т. Рябуха [67], В. Тормахова [80], О. Устименко-Косоріч [83], С. Чернікова [88], Н. Шевченко [89], О. Шевченко [90], В. Москаленко [39–41], М. Мозговий [36–38]. Зокрема, ми спираємося на положення і підходи, запропоновані цими вченими, в наших виконавсько-інтерпретаційних аналізах та інтерпретації феномену

української естрадної пісні другої половини XX століття у відповідному історичному контексті, що в черговий раз актуалізує зазначені праці, формуючи підвалини теорії українського естрадного виконавства.

Наукова новизна дослідження:

– зібрано та систематизовано інформацію щодо творчої біографії та творчої діяльності видатного українського композитора-пісняра Ігоря Поклада;

– здійснено докладні інтонаційні, жанрово-стильові аналізи окремих пісень Ігоря Поклада («Кохана», «Тиха вода», «Заручена», «Чарівна скрипка», «Ой летіли дикі гуси», «Скрипка грає», «Моя Україна»);

– проаналізовано інтерпретаційні особливості зазначених пісень у виконанні ВІА «Мрія», Юрія Богатикова, Ліни Прохорової, Тамари Міансарової, Лідії Відаш, Ніни Матвієнко, Тоні Матвієнко, Алли Кудлай, Назарія Яремчука, Василя Зінкевича, Павла Зіброва, Тамари Гвердцители, Василя Лазаровича, Руслани, «Піккардійської терції» та багатьох інших і професійних виконавців, і співаків-аматорів;

– детально охарактеризовано особливості їхніх виконавських інтерпретацій, чим підтверджено величезну увагу виконавців і слухачів до пісенної творчості Ігоря Поклада, її непромінуючу актуальність, високий художній рівень та одночасно рідкісну доступність для широкої аудиторії.

Мета дослідження – проаналізувати та докладно описати особливості естрадних пісень Ігоря Поклада в інтонаційному, жанрово-стильовому та виконавсько-інтерпретаційному аспектах.

Завдання дослідження:

- описати основні етапи творчого шляху композитора;
- охарактеризувати окремі пісні Ігоря Поклада – «Кохана», «Тиха вода», «Заручена», «Чарівна скрипка», «Ой летіли дикі гуси», «Скрипка грає», «Моя Україна» в інтонаційному, жанрово-стильовому та виконавсько-інтерпретаційному аспектах.

Об’єкт дослідження – естрадна пісня у творчості Ігоря Поклада.

Предмет дослідження – особливості виконавських інтерпретацій естрадних пісень Ігоря Поклада.

Матеріал дослідження: під час роботи над дослідженням опрацьовано наукові роботи у сфері естрадної пісні та виконавської інтерпретації, нотні тексти окремих естрадних пісень Ігоря Поклада, аудіо- та відеозаписи виступів естрадних виконавців у мережі YouTube.

Практичне значення одержаних результатів. Результати магістерської роботи можуть бути використані у вузівських курсах історії української музики, історії вокального виконавства.

Апробація результатів та публікації. За матеріалами магістерської роботи взято участь у роботі XIX Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених «Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень» (13–14 травня 2025 року, м. Луцьк, Україна) та опубліковано статтю: Шеретюк С. М. Пісня Ігоря Поклада «Моя Україна». *Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень*. Матеріали XIX Міжнародної науково-практичної конференції студентів та аспірантів (13–14 травня 2025 року). Луцьк : Електронне видання на CD- ROM, 2025. С. 514–517 [91].

РОЗДІЛ 1

ОСНОВНІ ЕТАПИ ТВОРЧОГО ШЛЯХУ КОМПОЗИТОРА

1.1. Творче становлення

Ігор Поклад народився 10 грудня 1941 року у м. Фрунзе (нині – Бішкек) у Киргизії в українській родині кадрового військового. Сім'я тоді перебувала у Киргизькій РСР, адже втікали від німецької окупації. Після війни сім'я Покладів повернулася в Україну до Тернополя, де Ігор закінчив середню школу і паралельно – семирічну музичну школу по класу фортепіано [22].

Це була ідея матері, саме вона здебільшого займалася вихованням хлопця, ще з ранніх років помітила його талант та максимально підтримувала заняття музикою. Як наслідок, Ігор Поклад ще у школі пише мелодії на вірші, які потрапляють йому на очі, і навіть друкує свої пісні у місцевій пресі. Ставши студентом Київського музичного училища імені Р. Глієра він впевнено робить подальші творчі кроки, які розпочав ще у школі, а саме створює мелодії до віршів.

Роблячи великі успіхи в опануванні професією музиканта, Ігор після третього курсу училища вступає до Київської консерваторії в клас композиції до Андрія Штогаренка і закінчує консерваторію у 1967 році.

Після переїзду до Києва талановитий хлопець починає шукати професійних поетів для спільної роботи. І результат не забарився. Біографія композитора-пісняра Ігоря Поклада починається у 1962 році з композиції

«Пісня не заблудиться», яку він написав у співавторстві з поетом Борисом Олійником. Колаборація Ігоря Поклада з ним приносить композитору перший успіх. Але все це тільки початок, підготовка ґрунту для наступного кроку, адже незадовго після виходу першої пісні, у 1963-му, у світ виходить справжній хіт – «Кохана» [20].

Одна з перших професійних робіт – і одразу успіх. Лише перелік її виконавців може закрутити голову. Муслім Магомаєв, Юрій Гуляєв, Йосип

Кобзон, і це далеко не всі. До автора-початківця за новими піснями звертаються легенди естради 60-х років – Рашид Бейбутов, Слава Харченко. Кожну нову пісню з нетерпінням чекають виконавці. Одним словом, розпочалася серйозна творча робота [19].

1.2. Співпраця з Ігорем Барахом

Ігор Поклад підкреслює, що його пісні завжди пишуться таким чином: він приносить поетові готову мелодію, а той вже пише слова відповідно до її характеру – веселу, ліричну тощо [22].

Так от, мелодію до пісні «Кохана» Поклад написав ще у 17 років. І з нею, вже у 1960-х прийшов до Ігоря Бараха. Молодий поет на той час закінчив Київський медичний інститут і працював на швидкій допомозі. Ігор Барах, до речі, так все життя і поєднував медицину та літературу. І хоч він виїхав у 1990-х до Ізраїлю, був членом Української Спілки письменників Ізраїлю та головним редактором часопису Спілки – журналу «Відлуння».

У 1963-му Ігор Поклад приніс Бараху ліричну мелодію, яку написав ще у 17 років, зі словами: «Пиши, що хочеш, але щоб у приспіві було ім'я дівчини» або дзвінке слово. Згодом несміливий поет відправив дружину, щоб та запитала композитора чи влаштовує його слово «кохана». Поклад погодився і до «кохана» припасували решту слів. За короткий час пісня набрала шаленої популярності. Її запис звучав звідусіль. Її бажали виконувати головні голоси радянської сцени, серед яких – Муслім Магомаєв і Йосип Кобзон. Можливо нині це звучить навіть смішно, але тоді – це був справжній показник успіху [20]. Сьогодні ж показником успіху цієї пісні можна вважати те, скільки різноманітних переспівів «Коханої» створено за ці шістдесят років. Її співають у різних темпах, і від жіночого імені, і від чоловічого, з оркестрами і бендами, на великих і малих концертах.

Пісня «Кохана» приносить Ігорю Покладу всесоюзне визнання.

1.3. Творча робота зВІА «Мрія». Творчий тандем з Юрієм Рибчинським

У 1965-му до композитора звертаються чиновники Міністерства культури із пропозицією створити вокальний колектив. Поклад пропонує, щоб колектив був суто жіночим. Ідею композитора підтримують і після довгих кастингів, прослуховувань і пошуків серед сотень претенденток Ігор Поклад вибирає десять найталановитіших, найартистичніших і найсимпатичніших дівчат. Так було створено вокально-інструментальний ансамбль «Мрія». Відтоді починається важливий етап у житті композитора, який триватиме аж до початку 1970-х років. Він принесе Покладу ще більшу популярність, дружбу на все життя і нові пісні [22].

Одна з них – «Чарівна скрипка», яка була написана всупереч звичайним принципам композитора. До складу ВІА «Мрія» Ігор Поклад відібрав кращих солісток з Київського будинку піонерів та співачок хорів із заводу «Арсенал». За рік ансамбль вже був найпопулярнішим серед українських і представляв республіку на всесоюзних концертах та конкурсах. А через кілька років навіть виїхав за кордон. Більшість репертуару ВІА «Мрія» складали пісні на музику Ігоря Поклада. Проте у 1968-му композитора забирають на службу до лав Радянської Армії. Здавалося б, ця подія може зашкодити існуванню успішного ВІА, але доля вирішує по-іншому. Ігоря Поклада зараховують до ансамблю пісні внутрішніх військ, і разом із ним туди потрапляє Юрій Рибчинський. Знайомство двох юнаків одразу переростає в творчу співпрацю. Філармонія на той час призначає нового тимчасового керівника ансамблю «Мрія», Поклад же продовжує для них писати. Тепер – разом із Рибчинським. Після армії Поклад знову повертається до роботи керівника колективу [20].

«Чарівна скрипка» з'явилася на світ саме у 1970-х, через кілька років спільної роботи Рибчинського і Поклада. На той момент вони вже написали декілька хітів, серед яких, наприклад, «Очі на піску» – надзвичайно емоційна,

красива, але трагічна пісня. Сам Ігор Поклад зазначав, що, на його погляд, одна з найголовніших відмінностей української народної пісні від усіх інших народних, це саме – її трагізм, який відчувається в мелодиці і, звісно ж, у текстах. Як приклад, композитор наводив пісні «Ой чий то кінь стоїть», «Чом ти не прийшов», «Ой у вишневому саду» і казав, що вони з Рибчинським прагнули написати щось у такому ж народному і тужливому ключі [22].

І от якось Юрій Рибчинський, перелопативши безліч народних пісень, прислів'їв і приказок, максимально занурившись у настрій української фольклорної творчості, написав чотири рядки:

*Сіла птаха білокрила на тополю / Сіло сонце понад вечір за поля /
Покохала, покохала я до болю / Молодого скрипаля*

Він приніс ці рядки композитору і сказав: «Я тут написав трошки, подивишся потім». Ігор Поклад же ж, як вже було сказано вище, звик завжди писати за принципом: спочатку – музика, тоді – слова. Звісно ж, він був дещо спантеличений постановкою питання, але з цікавості сів за інструмент з тим папірцем від Рибчинського. За спогадами авторів, мелодія народилася за п'ять хвилин. Потім Рибчинський вмовив Поклада писати пісню без приспіву, як баладу. А балада, мовляв, це завжди суцільна історія. Поклад після довгих пошуків таки погодився. Таким чином з'явилася пісня «Чарівна скрипка». Першими її виконали звичайно ж дівчата з ансамблю «Мрія», а далі вона пішла у світ. І зараз пісню, яку хотіли написати як народну, багато хто і справді вважає народною. «Чарівну скрипку», як і інші пісні Поклада, переспівали безліч разів [22].

1.4. «Ой летіли дикі гуси» та її зіркові виконавиці - Лідія Відаш, Тамара Міансарова, Ніна Матвієнко, Руслана

Пізніше були створені незрівнянні «Дикі гуси», «Зелен-клен», «Тиха вода», «Скрипка грає»... Загалом ті пісні, без яких неможливо тепер уявити

сучасну українську естраду. Не дарма деякі з них народ давно вже перевів у розряд народних. Але й робота була нелегка. Одні тільки «Гуси» потребували десятка переробок та величезного зошита, списаного автором тексту. Та й у столі пісня пролежала років сім, все не задовольняючи вимог автора. І все ж таки плідність молодих співавторів на той час вражає: лише кілька років співпраці і – низка чудових пісень [19].

«Ой летіли дикі гуси» – найбільш популярна пісня у доробку Ігоря Поклада, яку мало хто вважає авторською композицією. Це – пісня, яка десятиліттями чарує слухачів, і приносить просто таки магічний успіх її виконавцям.

Пісня «Ой летіли дикі гуси» написана у 1969-му році. І як і «Чарівна скрипка», вона задумувалася авторами як естрадна композиція, максимально наближена за стилістикою до народної балади. Проте написана вона не для ансамблю, а для солістки, і у цьому полягала основна складність: знайти виконавицю, яка змогла б впоратись із поставленим завданням. Майже три роки пісня «пролежала у столі». Здавалося, вона так і не знайде свого голосу, аж поки не настав 1972-й рік. Такою співачкою стала Лідія Відаш, буковинська виконавиця із французьким корінням, яка першою виконала пісню В. Івасюка «Я піду в далекі гори». Побачивши пісню «Ой летіли дикі гуси», опубліковану у журналі «Ранок», Відаш пробує виконати її і демонструє результат авторам. Поклад і Рибчинський одностайно погоджуються, що виконання вокалістки – чудове. У 1974 році пісня вирушає у великий світ. Лідія Відаш виконує «Ой летіли дикі гуси» на П'ятому Всесоюзному конкурсі артистів естради і виборює друге місце. Перше тоді дісталось львів'янину Ренату Ібрагімову, а третє – Аллі Пугачовій. І хоч місце було друге, з цього моменту можна говорити про магію цієї пісні [22].

Після Лідії Відаш у репертуар її бере Тамара Міансарова, солістка Донецької філармонії і відтоді стає найпопулярнішою артисткою регіону.

Багато хто вважає, що першою виконавицею «Ой летіли дикі гуси» є Ніна Матвієнко. Її виконання і справді видається найбільш чуттєвим і глибоким, а

голос – найбільш підходящим для виконання цієї пісні, але Матвієнко взяла її до репертуару лише у 1979 році. Однак разом з цією піснею Ніна Матвієнко стала фіналісткою телевізійного пісенного фестивалю «Пісня року» [22].

Ще одну перемогу пісня принесла молодій співачці Руслані, яка у 1996 році, виконуючи її у Вітебську, отримала Гран-Прі на фестивалі «Слов'янський базар».

Також пісня «Ой летіли дикі гуси» допомогла Христині Соловій подолати черговий етап у пісенному конкурсі, подальша перемога у якому зробила її популярною на всю Україну [20].

1.5. Театрально- кінематографічний період творчості композитора

У 1973 року І. Поклад на піку слави раптом зникає з пісенного Олімпу, щоб підкорювати нові вершини у творчості. Ігор Дмитрович вирішив спробувати свої сили у театральному мистецтві. До цього часу він ніколи не працював у жанрі музичної комедії, тому погоджується на пропозицію розпочати роботу над продовженням надзвичайно популярної музичної п'єси «Весілля в Малинівці» [19].

Хоча і був певний ризик, але автори не відреклися. З готовим твором вони приїхали у музичний осередок Радянського Союзу – Одеський театр оперети. «Друге весілля...» було представлено на художню раду театру, на чолі якої директор театру, легендарний Матвій Ошаровський, актори Михайло Водяний, Маргарита Дьоміна – «золотий фонд» радянської оперети. Обговорення твору відбувалося лічені хвилини. Рішення про постановку було прийнято одноголосно. Усім провідним тодішнім музичним режисерам були розіслані телеграми з пропозицією попрацювати над постановкою нової вистави. Одним з перших відгукнувся ленінградський режисер Ігор Володимиров.

На офіційній сторінці композитора зазначено, що це була «...ще одна знаменна, доленосна зустріч. Результатом її стало запрошення (І. Поклада) до

Ленінграда. Театральному метру, визнаному режисерові, захотілося ввести «початківця» театрального композитора у світ театру. Щовечірні відвідини вистав, знайомства. Що не ім'я, – легенда! Аліса Фрейнліх, Василь Ліванов... Що не спектакль – шедевр... Ігор входив у нову іпостась» [19].

Зрештою, закоханість у театр переросла в глибоке почуття, яке не відпускало композитора до самої смерті. Роботи для театрів – одні з найбажаніших і найочікуваніших у всій подальшій творчості Поклада. А прем'єри – найбільш хвилюючі та радісні хвилини. У творчому доробку композитора понад 30 оперет та мюзиклів. Кількість вистав не можна порахувати. А та, найперша робота, поставлена Володимировим та блискуче зіграна акторами Одеської музкомедії, відбулася з великим успіхом. І йшла вона до смерті легендарного Попандопуло – актора Михайла Водяного.

Ще одна з відомих музично-театральних робіт І. Поклада – музика до спектаклю «Конотопська відьма» до п'єси Богдана Жолдака, яка була поставлена в 1982 році та на сьогодні вже вважається класикою жанру. В доробку композитора – ще півтора десятка музичних спектаклів.

В сфері кіно Ігор Поклад співпрацював з Леонідом Биковим, і зокрема, написав музику до фільму «Де ви, лицарі?». Але композитор ще не знав, що кіно – не межа. На офіційному сайті композитора оприлюднена інформація:

«коли у нього (*Поклада – Ш. С.*) вдома з'явився активно жестикулюючий і дуже шумний чоловік, він (*Поклад – Ш. С.*) не уявляв, у що виліється це знайомство. Вилилося воно у блискучу серію мультфільмів про пригоди козаків! А тією людиною був геніальний режисер, який, на щастя, став великим другом композитора, Володимир Дахно. Робота в такому «легкому», дитячому жанрі, як мультиплікація, виявилася чи не найскладнішою з усіх, що були у житті досі. Секунда, – нова тема, ще кілька секунд, – нова тема. Але наскільки це цікаво! Так і пішли козаки наречених рятувати, весілля гуляти, мушкетерам допомагати, у хокей грати. Уже нема ні Володимира Дахно, ні Ігоря Поклада, а «Козаки» живуть і будуть завжди» [19].

Була ще також колосальна робота над повнометражним мультфільмом

«Енеїда». Величезний обсяг роботи, тисячі метрів плівки, години записів музики.

У 80-тирічному віці, у 2022 році Ігор Поклад разом з сім'єю та родиною потрапив в окупацію у Ворзелі. Композитор більше, ніж два тижні, мешкав у підвалі власного будинку. На щастя всіх їх вдалося врятувати та вивезти на вільні українські землі [23].

РОЗДІЛ 2

ХАРАКТЕРИСТИКА ПІСЕНЬ ІГОРЯ ПОКЛАДА: ТЕКСТИ ТА ІНТЕПРЕТАЦІЇ

2.1. «Кохана»

Пісня «Кохана» є першою великою удачею Ігоря Поклада як композитора. Він написав її у співпраці з Ігорем Барахом у 1963 році у віці 22 роки. Вона є юнацькою від початку і до кінця, сповнена нестримної радості, свіжості почуттів, невичерпної енергії і захопленням життям. Як в будь-якій романтичній пісні думки і почуття героя співзвучні природі (на закоханих дивляться зорі, радість лине піснею понад землею, мрії цвітуть, луки і доли зеленіють, а кохана – це і сонце, і небо, і море, і вітер....). Поезія – природна, яскрава, поза сумнівом, дуже талановита. Це важливо, тим більше, що відомо, що вірші були написані після мелодії, тобто були натхненні музикою, і фактично, певною мірою, були результатом цього натхнення.

Зорі, як очі дивляться крізь на нас,
Серце не хоче, щоб промайнув цей час,
Хай в цю хвилину піснею лине
Понад землею радість моя.

Приспів:
Кохана, мрій кришталевих цвіт,
Кохана, тобі дарую світ,
Кохана, сонце і небо,
Море і вітер, це ти, це ти. | (2)

Луки і доли зазеленіли враз,
Вірю ніколи щастя не зрадить нас,
Вірю і знаю нам нагадає подих весняний
Вечір оцей.

Пісня розпочинається інструментальним вступом, як зазвичай, це передбачає пісенний жанр. Вступ – невеликий і представляє собою гармонічну послідовність $t^5_3 - S_6 | DD^5_3 - D_7$, яка плавно підводить до вступу вокаліста (приклад 1).

Приклад 1

Moderato cantabile

Зо - рі, як

3
очі, див-лять-ся скрізь на нас. Сер-це не

Вокальна партія має розповідний характер. Вона розпочинається затактом. Така будова початкового мотиву сприяє цілеспрямованості вокальної партії та динамічності її розвитку, оскільки така, затактова будова мотиву використовується протягом усієї пісні – як в заспіві, так і в приспіві також. Необхідно також звернути увагу на роль малосекундових інтонацій, які посідають дуже важливе місце в мелодії пісні і, як відомо, надають художньому образу – сердечності, схвилюваності, емоційності. Також задушевного характеру пісні додає послідовне використання секвенцій, як в заспіві (тт. 3–4 / 5–6), так і в приспіві. Також впродовж заспіву відбувається

поступовий підйом мелодичної лінії вгору, таким чином створюється враження, немов мелодія пісні «розцвітає», тож емоційна атмосфера композиції висвітлюється, стає все більш ніжною і трепетною. Також прикметною рисою мелодії пісні є послідовне використання в ній прийому оспівування, який має хвилеподібний рельєф, тож створює ефект погойдування, заколисування.

Матеріал приспіву не є цілковито новим, тож і перехід від заспіву до приспіву виявляється максимально плавним. Щоб в цьому переконатися достатньо порівняти заспів і приспів, хоча би на рівні мелодії. В приспіві ми побачимо ті самі секвенції (мелодичні і гармонічні), хоча початок мелодії приспіву інший (але це стосується лише звернення «Кохана!»). Фрази ж «дивляться скрізь на нас» та «мій кришталевий цвіт», наприклад, є повністю ідентичними. Так само ідентичними є фрази «щоб промайнув цей час» і «тобі дарую світ» (приклад 2).

Приклад 2

9

Приспів

ле - ю ра - дість мо - я. Ко -

11

ха - на! Мрій криш-та - ле - вих цвіт. Ко -

Окремі мотиви заспіву і приспіву частково подібні між собою, як наприклад, «піснею лине» і «сонце і небо», «понад землею» і «море і вітер».

Таким чином композитор досягає виняткової інтонаційної цілісності композиції, що робить її легкою для засвоєння, запам'ятовування і відповідно для сприйняття.

Загалом яскрава мелодійність, піднесений настрій, трепетність метро-ритмічної пульсації (розмір 12/8) і пов'язаний з цим ефект танцювальності – вальсовості, баркарольності – все це належить до, безумовно, вдалих композиційних рішень Ігоря Поклада.

У фонограмі значну роль відіграють струнні та фортепіано, ударні використовуються мінімально, завдяки чому пісня набуває поглиблено ліричного характеру. Також фортепіано і скрипки мають незалежні, самостійні, дуже мелодизовані партії (скрипки особливо мелодизовані у інструментальних переграх). Тож акомпанемент постає багатопластовим, деталізованим, але не перевантаженим. Він додає чарівної аури вокальній партії та створенню проникливого ліричного образу.

Пісня «Кохана» від самого початку виконується як від чоловічої особи, так і від жіночої. Першим виконавцем пісні «Кохана» від чоловічої особи був Костянтин Огневий. Його інтерпретація твору є взірцем м'якості, ліричності, сердечності. Голос Костянтина Огнєвого дуже добре вписується у тембральну барву струнних, перекликається зі струнними, доповнює їхнє звучання. Його вокал – теплий, ніжний, соковитий, але одночасно – делікатний. Окремі звороти він виконує з делікатними мелізмами (інтонаційними вібрата, з'їздами), як наприклад, у звертанні «Кохана», або у заключній фразі «це ти». Таке виконання є особливо задушевним, сокровенним, дуже особистісним, довірливим і відкритим. І саме така подача образу виступає додатковим чинником заохочення слухача [48].

Першою виконавицею пісні «Кохана» від жіночої особи стала Ліна Прохорова. Її інтерпретація є іншою. Іншим є вокал – гордовитий, холоднуватий, але, безумовно, дуже чарівний у своїй політності, красивості, певною мірою ідеальності. Ліна, на відміну від Костянтина, більш вокалізує,

більш проспівує кожну фразу, тож у її виконанні пісня звучить довше (3 хв 42 сек замість 2 хв 26 сек). Іншою є фонограма. В ній замість скрипок – жіночий вокальний ансамбль. Жіночий ансамбль вокалізує (без тексту) вже у вступі на фоні арпеджіо фортепіано та легких ритмічних остінато ударних, а також – у інструментальному завершенні композиції. Також у приспіві жіночий ансамбль услід за солісткою кілька разів повторює звертання «Коханий!». У перегрі учасниці ансамблю періодично ритмічно поплескують в долоні, утворюючи додаткові до ударних ритмічні лінії-контрапункти [49].

Однією з перших виконавиць пісні «Кохана» була також Тамара Міансарова. Саме у її версії ця композиція прозвучала у фільмі «Сонячна балада», випущеному на екрани у 1970 році. Тамара Міансарова завдяки своєрідності її голосу та новій фонограмі запропонувала дещо іншу інтерпретацію твору, а саме – більш дзвінкий і темпераментний, з великою кількістю вібрато, вокал, а також – інший інструментальний ансамбль у супроводі – з бас-гітарою, соло тромбона (в приспіві) і трепетними пасажами струнних, з дуєтом труби та тромбона в перегрі [77].

Була пісня «Кохана» і в репертуарі Юрія Богатикова. Він запропонував найбільш академічну інтерпретацію цього твору та виконував його у супроводі інструментального ансамблю у складі електрогітар, саксофона, тромбона, скрипок, ударних [62; 94]. Також виконував «Кохану» Муслім Магомаєв. Як і Юрій Богатіков, Магомаєв – баритон, однак його інтерпретація, на відміну від шляхетного виконання Юрія Богатікова, позначена сентиментальними, «страждальними», «романсовими» під'їздами, з'їздами, надривними спецефектами, співом з притиском, наприклад, у звертанні «Кохана!», у фразі «сонце і небо», особливо на початку приспіву, в завершенні приспіву тощо [98]. Також інструментальний ансамбль у цьому виконанні має посилену групу мідних інструментів, що особливо помітно у перегрі, соло гітара у другій строфі чудово імпровізує, відтіняючи мелодію вокальної партії, гармонічний ряд містить елементи джазової акордики.

Інтерпретацію пісні «Кохана» Павла Зіброва можна окреслити словом «святкова». По-перше, в основі цього – гедоністичний, повний показової насолоди, трохи вальсяжний, ніби хизуючись, вокал, а, по-друге, – дійсно прикрашений, наряджений всіма можливими прикрасами інструментальний супровід, з щільними імпровізаціями фортепіано, електрогітар, з рівномірним танцювальним ритмом ударних в стилі диско та контрапунктами струнних [25].

Василь Лазарович виконує пісню «Кохана» солодко, ніжно, лайтово, полегшено, в стилі lounge-music. На це вказує не лише спокусливий, ніжний, лагідний характер вокалу, в т.ч. ніжна речитація, шепотіння, але й типова для цього музичного стилю розважальної, відпочинкової музики (аранжування Дмитра Гершензона) рівномірна, стишена ритмічна пульсація ударних, спокусливе соло саксофона (флюгельгорна) та соло гітари в програвші [24].

Результатом неймовірної популярності пісні «Кохана» є цілий ряд її аранжувань і перекладів. Серед таких – версія для вокального чоловічого джазового ансамблю а capella «Конкорд» [26], для інструментального Джаз-квінтету Національного академічного оркестру народних інструментів України (бандура, труба, тромбон, контрабас, ударні) [17], для фортепіано в чотири руки (версія Максима Канке) [16], обробка для гітари Андрія Шилова [21], навіть триголосне (комерційне) аранжування Ольги Токар [27].

2.2. «Тиха вода»

Пісня «Тиха вода» написана на слова Юрія Рибчинського. Це естрадна пісня про кохання. Вона має безтурботний характер і розкриває юнацький світ захоплення життям, радістю і красою. У вірші використано оригінальну метафору «тиха вода греблі рве». Вона втілює образ темпераментного кохання, яке неможливо зупинити (вода прирівнюється до кохання). Образи природи у пісні оживають («ніч шепоче»), порівняння («легінь, наче лебідь»,

«вода кохання чиста, як світання») також наповнені поезією романтики та юності.

Пісня розпочинається інструментальним вступом, головна функція якого налаштувати співаків на тональність, а слухачів – на художній образ твору (приклад 3).

Приклад 3

Настроювання на тональність та образний зміст пісні відбувається за рахунок показу основної тональності g-moll.

$$t^5_3 \mid s^5_3 - D^5_3 \mid t^5_3 \mid s^5_3 - D^5_3 \mid$$

Гармонічна простота підкреслює безхитрісний простодушний характер художнього образу пісні. Крім того, як можна побачити з гармонічної схеми, у вступі панує повторність двотактової формули. Така повторність є засобом підкреслити танцювальну генезу тематизму твору.

Також важливо, що в мелодії вступу використано мелодичні звороти першої вокальної фрази. Крім зрозумілих технічних завдань (якісна інтонація вокаліста, його точне «потрапляння» у потрібні ноти), це сприяє інтонаційній єдності вступу та власне мелодії заспіву.

Варто звернути увагу, що в основі мелодії пісні – мовні, розповідні інтонації, що стають інтонаційною основою всього твору (приклад 4).

Приклад 4

3

Двос *mf*

Ти - ха во - да,

6

ти - ха во - да греб - лю рве. А ме -

Тема заспіву – рухлива, танцювальна, з синкопами у кожному такті.

У записі 1972 року на вініловому диску фірми «Мелодія» пісня звучить у супроводі естрадного інструментального ансамблю під керуванням Юрія Братолубова. Пісню виконує Юрій Богатіков [62]. В інструментальному ансамблі дуже значну роль відіграє гостро ритмізована, активна партія ударних. Також важливу роль у поєднанні вокальних фраз виконують репліки труб. Завдяки такому оркеструванню пісня набуває додаткової колористичності та привабливості. На словах «Наче лебідь до води» вступають струнні, які вносять теплий відтінок у звучання, посилюють задушевний характер та мелодичність пісні.

Особливо виразним та насиченим звучання інструментального ансамблю стає у приспіві, коли до існуючого вже фактурного комплексу додаються мелодичні педалі флейти вгорі, доповнюючи та розширюючи фактурну вертикаль та надаючи звучанню ніжно-ліричного забарвлення (приклад 5).

Приклад 5

21 Приспів

Як не зна-єш бро-ду,

50

24

не хо-ди у во-ду. В тій во-ді ви-со-

Разом з тим, активний мелодико-ритмічний розвиток, насичена імпровізація ударних та труб створює бадьорий, життєрадісний настрій цього розділу форми. Після приспіву співак ще раз повторює його мелодію, імпровізуючи, вокалізуючи. Варіантні видозміни відбуваються і в тембро-фактурному змісті інструментального супроводу, де більшу роль здобувають мелодичні фрази струнних, ліризуючи його зміст.

Заспів другої строфи у записі 1972 року виконує вокальне тріо у складі Наталії Поклад, Галини Кондратюк, Валентини Мухарської. Спів соліста разом з жіночим тріо стає наступним етапом розвитку куплетно-варіаційної форми пісні, де усі вокалісти вокалізують, розспівуючи склади «ла-ла-ла». Після цього звучить дуже якісна імпровізація інструментального ансамблю, де одну з провідних ролей нарешті посідають клавішні, але, звісно, при цьому не зменшується роль ударних та труб, струнні, як завжди, вступають пізніше, з метою динамізації музичної форми, наданню звучанню наповненості та ліричності.

Крім Юрія Богатікова, пісню «Тиха вода» виконували Алла Кудлай [1], Юлія Пашковська та Олег Слободенко з ВІА «Граймо», Оксана Стоділка та інші.

Виконання Юлії Пашковської та Олега Слободенка з ВІА «Граймо» теж було записано у 1972 році. Його особливість – це виконання дуєтом у супроводі живого естрадно-інструментального ансамблю, так само як у випадку Юрія Богатікова. Протягом всієї пісні вокалісти співають паралельними терціями (тенор – зверху, альт – внизу). Також в «Граймо» інший склад ансамблю: є електрогітари, труби, ударні, але немає струнних [93].

У виконанні Алли Кудлай пісня набула рис диско, там використовувалася інша фонограма з уніфікованою остинатною партією ударних, стандартизованими, як кліше, репліками мідних. Загалом, і вокальна інтерпретація і фонограма – значно більш стандартні та менш цікаві у порівнянні з індивідуальним підходом Юрія Богатікова, його вокального тріо та акустичного естрадно-інструментального ансамблю.

Оксана Стоділка [56] виконує цю пісню з групою «Vivat». Це фестивалеве виконання і запис 2009 року. Риси диско в ньому ще яскравіші. Фонограма – ще більш типова. Вокалістка співає, пританцьовуючи. Пісня при цьому ще більше стандартизується та позбавляється індивідуальності.

2.3. «Заручена»

Пісня «Заручена», як можна судити вже лише з назви, присвячена тематиці кохання. Вона також написана на слова Юрія Рибчинського і розкриває образ захопленого, чаруючого, але не судженого кохання, оскільки кохана героя – вже заручена, і тому недосяжна для нього, але разом з тим, і незабутня на все життя.

Ключовий образ пісні – «сині гори», які стали між закоханими «синіми снами». Також важливий прийом використано у другій строфі. Це

перетворення хлопця (героя пісні) на ясного сокола, який кружляє над горами Карпатами, але кружляє самотньо, тому що його кохана позбавлена крил і не здатна до польоту.

Пісня вирішена в жанрі вальсу. Вона написана в розмірі 6/8 (приклад 6).

Приклад 6

The musical score is for a waltz in 6/8 time, marked *Moderato*. It is written in B-flat major (two flats). The score consists of two systems, each with a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line includes the following lyrics: "Де хо - ди - ла ти, там і я хо - див. Ти -- за кві - та - ми, я -- по я - го - ди. Там за". The piano accompaniment features a melodic line in the left hand and chords in the right hand. The first system ends with a double bar line, and the second system begins with a measure rest.

У записі 1972 року її виконує Юрій Богатіков у супроводі естрадного інструментального ансамблю під керуванням Юрія Братолубова [62].

У вступі звучать низхідні фантастичного характеру посекундові кроки струнних, що немов повисають на низхідному «кадансуючому» мотиві флейти, який звучить на фоні тремоло струнних. Далі той самий мотив звучить у труб, переходить у мотив-питання електрогітари соло та завершується вже знайомим мотивом флейти на фоні тремоло струнних.

Загальне враження від вступу – ефект очікування якогось сюрпризу, чогось світлого і радісного. Це відчуття можна охарактеризувати як «мотив надій».

Вступ соліста носить розповідний характер, адже він дійсно крок-за-

кроком, поступово розповідає своє «сумну історію». Вальсовість, яка пронизує цю пісню від початку і до кінця, разом з акомпанементом, що має характерну для вальсу формулу «бас – акорд – акорд», є визначальною у створенні художнього образу твору.

У другій строфі («Вже засватану я зустрів тебе») до описаного інструментального ансамблю долучаються струнні, мелодичні педалі яких ще більше ліризують та наповнюють душевним теплом художній образ пісні. До них долучається соло труби у високому регістрі, яке вносить ефект політності, емоції натхнення, захоплення у настроєву атмосферу твору. Таким чином, як можна зрозуміти, темброва драматургія інструментального супроводу відіграє важливу роль у формуванні індивідуального, неповторного, емоційно-багатого образно-художнього змісту пісні.

Дуже вдалим рішенням Ігоря Поклада, а також Юрія Богатікова як виконавця, є перехід від заспіву до приспіву. По перше, це стосується мелодії, яка збирається уверх, мов на вершину гори, звідки широко лине над простором. Перехід від заспіву до приспіву здійснюється довгими тривалостями і суцільним цілеспрямованим рухом уверх. Також важливо, що саме тут мелодія з дрібних тривалостей та розповідних інтонацій, переходить у тривалі, розгорнені довгі кантиленні, протяжні звучання. Створюється ефект, немов розкриваються легені, і стає легко дихати. Створюється враження, що немов повітря таке чисте і бажане, що нарешті, широко розправивши груди, ніяк не можеш надихатися. Початок приспіву, таким чином, є підйомом на вершину і вершиною могутньої мелодичної хвилі всього попереднього розвитку (приклад 7).

16

нав те-бе, по-тім все жит-тя за-бу-вав те-бе.

20

Приспів

Чом си-ні го-ри,

57

24

Чом си-ні го-ри

Крім того, використовується висхідна секвенція (на повторі «Чом сині гори?»), що ще більше спрямовує розвиток думки вверх.

Мелодизація та ліризація приспіву здійснюється також за допомогою інтенсивного використання потенціалу струнних, підголоски яких досить самостійні разом з мелодичною лінією вокальної партії утворюють суголосні, хоча й досить самостійні за своїм мелодичним малюнком інтонаційні пласти.

У третій строфі до зазначених інструментів супроводу долучається фортепіано з його дзвінкими кришталевими звучаннями. Другий приспів звучить ще більш потужно, ніж перший. Для цього використовуються всі

інструменти ансамблю, які створюють міцну надійну опору для партії соліста.

Пісню «Заручена» виконує також Михайло Сливоцький [75], який співає разом з інструментальним квінтетом «Усмішка». У цій версії пісня звучить значно більш м'яко, лірично. Голос Михайла – близький до жіночого контральто. Він співає у супроводі акустичного квінтету (скрипка, віолончель, акордеон, контрабас). Версія Михайла Сливоцького близька до домашнього музикування, певно мірою, її можна назвати такою, що близька до стилістики австро-німецького бідермайєру, і це не дивно, адже Михайло Сливоцький все життя працював в Івано-Франківську, в місцевому університеті, де ще досі зберігся відгомін культури Австрійської імперії, до складу якої входила Західна Україна тривалий час, аж до першої світової війни.

2.4. «Чарівна скрипка»

Пісня «Чарівна скрипка» належить до найбільш відомих і улюблених слухачською аудиторією пісень Ігоря Поклада. Вона, як і низка попередніх пісень, написана у співпраці з поетом Юрієм Рибчинським у 1971 році і є прекрасним зразком любовної лірики.

Проста, наче й невибаглива, але насправді висока у своїй простоті поезія промовляє до кожного серця, знаходячи відгук у людей різного рівня музикальності, різного рівня освіченості, різних звичок та вподобань. Саме це характеризує мистецькі явища справді нерядові і справді вартісні.

Вірш містить три строфи, це три заспіви, приспіву ця пісня не має. З одного боку, таке забезпечує відповідність високому стилю, бо, як відомо, будь-який приспів завжди є елементом зниження, побутовізації та гуморизації образу. З іншого боку виразність заспіву – і по тексту, і по музиці є настільки значною, що приспів, який зазвичай містить найбільш впізнавані інтонації пісні, і не потребується.

Сіла птаха білокрила на тополю,
 Сіло сонце понад вечір за поля.
 Покохала, покохала я до болю
 Молодого, молодого скрипалю.

Покохала, зачарована струною,
 Заблукала та мелодія в гаю.
 В гай зелений журавлиною весною
 Я принесла своє серце скрипалю.*

Йшла до нього, наче місячна царівна,
 Йшла до нього, як до березня весна.
 І не знала, що та музика чарівна
 Не для мене, а для іншої вона.

У пісні «Чарівна скрипка», як і в українських ліричних або ж нерідко весільних піснях, зіставляються образи білокрилої птахи та закоханої дівчини. Цей паралелізм, літературний прийом, за допомогою якого відображається суголосність явищ в природі та житті людини. Цей прийом також часто використовується у романтичному мистецтві. Також для характеристики героїні використано прийом порівняння: йшла, як «місячна царівна», йшла, «як до березня весна». Знову ж таки, для характеристики образу героїні використано епітети – білокрила, зачарована. Також, поза сумнівом, символічним образом у цій пісні є образ чарівної музики, як символу кохання, яке може бути не тільки радісним, але і сповненим болем і сумом. Загалом, важко характеризувати ці поетичні рядки, настільки вдалимими вони є і настільки важко тому їх характеризувати. Адже будь-які слова виявляються недостатніми для пояснення цього поетичного тексту, настільки він є влучним, інтуїтивно відчутим і геніально вираженим, здавалося би, зовсім простими і всім доступними для розуміння словами.

Пісня написана для жіночого тріо і в цьому – також один із секретів її популярності (приклад 8).

Приклад 8

Andante doloroso

Вок. ансам

mf

Сі - ла ітга - ха

Вок. ансам

p

бі - ло - кри - ла на то - по - лю, сі - ло

Співвідношення вокальних голосів здійснене за принципом кантової фактури, тобто два верхні голоси переважно рухуються паралельними терціями, тоді як нижній голос вокального ансамблю виконує функцію басової опори. Це добре знайома і не менш добре засвоєна в процесі побутування української пісенної традиції форма вокального ансамблю, таким чином кожен слухач сприймає ці звучання як щось добре йому знайоме, як те, що засвоювалося з покоління в покоління.

Чудовою знахідкою у показі цієї теми є мінімальний супровід бас-гітари, який немов тільки контурно окреслює стежку, якою рухається вокальний ансамбль. Таке майже а capella звучання цього вокального ансамблю надає пісні особливої трепетності, щирості, сповідальності тону.

Щодо особливостей фортепіанної партії, адже пісня нерідко виконується у супроводі фортепіано, то вони докладно проаналізовані і описані у статті Н. Цейко «Виконавсько-педагогічні завдання концертмейстера у пісні «Чарівна скрипка» І. Поклада – Ю. Рибчинського» [84].

Окремі інструменти підключаються в кінці строфи, зокрема, кларнет («Покохала я до болю»), ударні.

Друга строфа починається у новій тональності – малою секундою вище, ніж перша, тобто у f-moll. Такий прийом не є чимось новим чи особливо оригінальним, він належить до широкоживаних у словнику пісень ліричного жанру, проте він дуже ефективно працює, особливо у мінорі. Результат такого підйому – відчуття окрилення, звільнення, польоту. І тому друга строфа пісні сприймається як вже щось абсолютно інше, незважаючи на те, що мелодія залишається та ж сама. Проте відчуттю новизни сприяє і зовсім інший супровід, зокрема, у записі 1972 року (вініловий диск «Мелодія», де співає тріо у складі Наталії Поклад, Галини Кондратюк, Валентини Мухарської, відоме як «Мрія», у супроводі інструментального ансамблю під керівництвом Юрія Братолубова) [62]. Зокрема, саме з другої строфи починають інтенсивно звучати синкоповані ритмоформули ударних, саксофонів, фортепіано, але також і струнних, чиє значення є символічним саме в цій пісні (приклад 9).

Приклад 9

16

мо-ло-до-го скри-па-ля. По-ко-

19

ха-ла, за-ча-ро-ва-на стру-но

7

Особливо помітною роль скрипок стає, починаючи зі слів «В гай зелений» (варіант «І понесла»), де їм доручено мелодію у високому регістрі, малорухливу, хроматизовану, швидше педального характеру (викладена половинними октавними подвоєннями у партії фортепіано), але яка саме завдяки цьому так рельєфно виділяється на фоні рухливих всіх інших інструментальних та вокальних партій (приклад 10).

Приклад 10

Третя строфа починається ще на пів тона вище – в тональності *fis-moll*. Як вже було сказано, цей прийом є дуже ефективним в плані посилення емоційного сприйняття твору. Далі – інструментальна програ в тональності *f-moll*, де проводиться та ж сама мелодія, на якій побудовані всі строфи, але тут вона звучить у партії скрипок, дуже чітко, міцно прокреслено, немов товстою виразною лінією. Таке рішення саме по собі гарне і добре сприймається. Однак те, що це рішення використано у пісні про чарівну скрипку немов би персоніфікує, театралізує те, про що йдеться у пісні. Немов це сама скрипка власною, хоч і нематеріальною, присутністю виходить на

сцену і, мов чарівна фея, творить на цій сцені чудо. Мелодія скрипок звучить на фоні вже усталеного до цього часу у цій пісні синкопованого супроводу ударних, але також, мов другий мелодійний голос до неї долучається мелодія віолончелей. Тож таким чином відбувається дуже якісна мелодизація цієї інструментальної ділянки форми (не менша, ніж там, де співає вокальний ансамбль). В завершенні ж цієї перегри ансамбль дерев'яних духових інструментів «проспіває» заключний рядок власне вокальних партій, створюючи враження відлуння співу.

В завершенні повертається основна початкова тональність пісні e-moll. Це повторюється перша строфа в тому вигляді, як вона звучала на початку твору. Таким чином, пісня немов би отримує своєрідне обрамлення.

Окрім оригінального виконання, записаного у 1972 році, про що вже було сказано вище, «Чарівна скрипка» неодноразово виконувалася і записувалася різними виконавцями в різні роки.

У 1975 році пісня була записана ВІА «Чайки». Особливістю цього виконання було уведення розвиненої партії скрипки, яка, як другий голос, постійно протиставлялася вокальному тріо. В цілому стиль виконання був дуже близький до оригінального. Разом з тим, в супроводі не було ударних, що надавало цій виконавській версії більш ліричного характеру [8].

Одна з версій належить Ніні Матвієнко [51]. Пісня увійшла до її альбому «Найкраще», випущеного у 2005 році [50]. У студійному варіанті використано близьку до оригінального інструментального супроводу фонограму-мінус. Ніна Матвієнко співає її як одноголосну пісню, без бек-вокалу, в дещо швидшому темпі, завдяки чому пісня набуває танцювального характеру. У живому виконанні Ніна Матвієнко співала «Чарівну скрипку» з бек-вокалом, а також з іншою фонограмою. Живе виконання є цікавішим, більш ліричним, звучить в більш повільному темпі [51].

Пісню виконує також її донька Тоня Матвієнко у супроводі живого інструментального ансамблю. В цілому у манері досить близькій до манери

Ніни Матвієнко. Однак останню репризну строфу виконує маленька дівчинка – донечка Тоні – Ніна Матвієнко [79].

А *carrella* пісню «Чарівна скрипка» виконує тріо бандуристок Українського радіо у складі Алли Шутько, Світлани Петрової та Антоніни Мамченко [86].

«Чарівна скрипка» також звучить за кордоном, зокрема, у виконанні Зіти Смолякової (Келдерарі-Шеремет), співачки родом з України, що вже понад 30 років мешкає на Кубі і є зіркою головної сцени Гавани. Її виконання – дуже драматичне, навіть з трагічним відтінком, а також з великою роллю скрипки соло [87].

Кавер на пісню «Чарівна скрипка» виконують бандуристки Марія Петровська, Інна Іщенко та Любов Шіпілюк, які співпрацюють з ГО

«Культурний Десант», виступають перед військовими. В епізоді вони діляться історіями своїх поїздок з «Культурним Десантом». Курує виконання пісні кулеметник, оператор-розвідник, професійний бандурист Тарас Столяр. Партію скрипки виконує аеророздвіник, професійний скрипаль Михайло Савицький (позивний «Скрипаль») [85]. У їхньому виконанні пісня має риси *lounge-music*, *ambient-music*, як електропоп, звучить як спогад, мов як десь на віддалі¹.

2.5. «Ой летіли дикі гуси»

На слова Юрія Рибчинського написана ще одна знаменита пісня Ігоря Поклада «Ой летіли дикі гуси». Ця пісня, як і більшість у І. Поклада, присвячена тематиці кохання. Разом з тим, ключовим образом цієї пісні є образ «ой летіли дикі гуси». Це своєрідний рефрен, який звучить в кожній строфі, надаючи пісні символіки: гуси, що летять, мов час, що невпинно іде і не зупиняється, мов символ долі, яку не можна змінити, на яку ніщо не

¹ Пісню виконувала також Таїсія Повалій, яка підтримала окупантів, тож ми і не розглядаємо її варіант виконання у нашій роботі.

впливає. Такий початок, немов поетичний паралелізм (гуси прирівнюються до дівчат/подруг, цей смисловий нюанс також присутній у семантиці твору) вносить у цю композицію риси народної пісні.

Сюжет пісні «мінорний», сумовитий, печальний, але це «солодка» печаль, така бажана для кожного слухача, в житті якого були свої «мінорні» історії, адже «там де троє – там перші ягоди журби». Заспів і приспів («Як постука нічка темна») у пісні – дуже подібні в мелодичному плані, і відрізняються лише темпом – повільно, максимально імпровізаційно / швидко, рухливо. Така подібність схиляє до інтерпретації цієї форми як куплетно-варіаційної. Також дуже широким є діапазон варіантності інтерпретацій.

Ой, летіли дикі гуси,
Ой летіли у неділю дощову.
Впало пір'я на подвір'я,
Закотилось, як повір'я, у траву.

Ой, летіли дикі гуси,
Ой, летіли дикі гуси через ліс.
Не кажи своїй подрузі,
Хто тобі корали зоряні приніс.

Як постука нічка темна
У віконце знов,
Не питай мене даремно
Про мою любов.

Ой, летіли в день осінній
Дикі гуси до самотньої верби,
Там, де двоє, там - весілля,
А, де троє - перші ягоди журби.

Ой, летіли до світання
Дикі гуси через марево ночей,
Бережи своє кохання
Ти, дівчино, від корисливих очей.

Ой, летіли понад вечір
Дикі гуси через ліс і зелен гай,
Ти відкрий подрузі двері,
Але серце їй своє не відкривай.

Одне з перших виконань цієї пісні належить Ніні Матвієнко та вокальному ансамблю «Мрія». Адже відповідно до нотного тексту, розміщеного на офіційному сайті Ігоря Поклада [19], пісня задумана як така, що виконується солісткою у супроводі жіночого ансамблю.

Перша строфа є розповідною. Кожна з фраз – чітко відмежована від іншої. Це притаманно речитативному типу мелодики, всі ознаки якого присутні у цій першій строфі і також в наступних частково. Зокрема, це невеликий діапазон фрази – в межах терції, квінти, повторення одного й того ж або ж сусідніх тонів як головний принцип творення мелодичного рельєфу. Гармонія змінюється повільно – потактово або що два такти. Такий повільний темп зміни гармонічних функцій в умовах повільного темпу – *Andante cantabile* – також підкреслює речитативну жанрову природу тематизму цієї композиції. Важливим прийомом, передбаченим композитором, є луноподібне співвідношення соло і ансамблю, де кожна з фраз ансамблю є точним або варіантним повторенням фрази солістки (приклад 11).

Приклад 11

Andante cantabile

Соло

mf

Ой, ле - ті - ли ди - кі гу - си,

Вок. ансамбль

p

Ой, ле - ті - ли ди - кі

mf

(продовж. прикладу 11)

ой, ле - ті - ли у не - ді - лю до - що - ву,

гу - си,

у не - ді - лю до - що -

Цікаво, що у другій строфі застосування прийому луноподібного співвідношення фраз набуває дещо іншої форми. Зокрема, в ансамблі з'являється розспіваний у гоморитмічному триголоссі (з однаковим ритмічним малюнком) вигук «Гой-я, гой-я», до того ж на функції подвійної домінанти (що є одночасно, як відомо, домінантою до субдомінанти основної тональності), а відтак звучить функційно загострено, напружено, тож ще й таким чином привертає до себе увагу (приклад 12).

Приклад 12

Ой, ле - ті - ли ди - кі гу - си.

Гой - я, гой -

ву.

Гой - я, гой -

Що стосується приспіву – тут цікава ситуація. З одного боку у нотному тексті виписано слово приспів на початку третьої строфи, Змінюється темп (у

виконаннях), бо в нотах не прописано, але також змінюється фактура інструментального супроводу, вона стає більш рухливою і насиченою ритмічно (в партію фортепіано, зокрема, уводиться мелодико-ритмічне остінато. З іншого боку, мелодичний рельєф цього так званого приспіву максимально близький до мелодичного рельєфу строфи, настільки близький гармонічно, що радше більше правильно визначити цю ділянку форми як окремий варіант строфи у куплетно-варіаційній формі. Це стосується як партії соліста, так і партій вокального ансамблю. Тобто перед нами, враховуючи все сказане, виникає мішана форма, яка поєднує в собі риси куплетної форми з заспівом і приспівом і куплетно-варіаційної форми без приспіву (приклад 13).

Приклад 13

22 Приспів

ніс. Як по - сту - ка ніч - ка

24

тем - на у ві - кон - це знов,
Як по - сту - ка ніч - ка тем - на

Лідія Відаш запропонувала сольну інтерпретацію пісні у 1974 році: без вокального квартету, але з оркестровим супроводом. Це було перше виконання композиції, яке одобрили автори, загалом близьке до значно більш відомого потім виконання Ніни Матвієнко, однак, можливо, трохи менш «солодке», натомість – більш сумовите і драматично-напружене [29].

Тамара Міансарова виконувала пісню «Ой летіли дикі гуси» приблизно в той самий час, однак перебільшено сентиментально, з численними декламаційними інтонаціями, надмірними вібрата, орнаментикою (з'їздами, під'їздами, глісандо), темпераментно, запально, місцями навіть «по-циганськи» («не питай мене даремно про мою любов», «ой летіли понад вечір» та ін.), з більш різкими темповими та динамічними контрастами, акцентами, із активними «стрибками» (тромбони) в акомпанементі в ділянці приспіву. Можна сказати, що у виконанні цієї співачки ця дуже трепетна пісня, на жаль, місцями зазвучала вульгарно [11].

У виконанні Ніни Матвієнко та жіночого вокального квартету «Мрія» пісня «Ой летіли дикі гуси» була виконана на телефестивалі «Пісня – 79» на Центральному телебаченні СРСР. Вона прозвучала у супроводі естрадно-симфонічного оркестру. Звісно, головним виразовим засобом у цьому виконанні виступав унікальний тембр солістки, розповідний в середньому регістрі і кришталево-дзвінкий, пронизливий, у високому. Ніна Матвієнко виступала в народному строї.

У короткому вступі звучали прохолодні тембри ансамблю дерев'яних духових інструментів. Голос солістки вступав на фоні тремоло струнних – загадково, інтригуючи, звабливо і дуже невинно одночасно. Артистка співала повільно, імпровізуючи, немов спеціально затримуючи кожен наступну ноту. В цьому, безумовно, полягала величезна виконавська та сценічна майстерність, а також неперевершена музична інтуїція співачки. Її голос на довгих нотах ледь вібрував, його підхоплював жіночий квартет, як луна.

Контраст між унікальною манерою та тембром Ніни Матвієнко й звичайними голосами співачок ансамблю теж був дуже доречним в

драматургії цього виступу, адже підкреслював коштовність та унікальність Ніни Матвієнко як володарки особливого голосу та особливої манери співу.

Другу строфу Ніна Матвієнко починала співати одразу сильним дзвінким звуком, контрастно по відношенню до першої строфи, немов пташка, що розправляла крила, і контрастно до м'якого тембрально звучання вокального квартету. У приспіві – навпаки – Ніна Матвієнко та вокальний квартет мінялися місцями. Голос солістки звучав у середньому регістрі, звучання ж квартету – у верхньому. Приспів звучав рухливо, фактурно наповнено, в тому числі за рахунок інструментального супроводу оркестру. В приспіві риси народної пісні немов відступили на задній план, віддавши перевагу естрадній манері виконання, нагадуючи про себе лише в тих місцях, де голос Ніни Матвієнко найменше доповнювався супроводом («Ой летіли в день осінній» та ін.).

Друге проведення приспіву було доручене вокальному квартету, які співали у середньому та низькому регістрі відповідно, що також сприймалося як засіб оновлення музичного матеріалу і розвитку музичної форми. В цілому це виконання можна окреслити як унікальний синтез фольклорної та естрадної манер [52]. Дуже близьким до інтерпретації Ніни Матвієнко, стилістично, тембрально, драматургічно, є виконання цієї пісні Тонею Матвієнко [54].

Оригінальну інтерпретацію пісні «Ой летіли дикі гуси» запропонувала Руслана. Вдвох з Олександром Ксенофонтовим вони зробили власну версію пісні. В результаті «Ой летіли дикі гуси» перетворилися на драматичну симфонізовану композицію, симфонізовану рок-баладу, але в якій знято поверхневі, зовнішні риси фольклору, танцювальності, а вся композиція є наскрізним драматургічним *crescendo*, спрямованим до головної кульмінації вкінці. У такій версії пісня звучала на конкурсі «Слов'янський базар» у 1990-х роках році, а потім увійшла у альбом «Мить весни. Дзвінкий вітер live». Для виконання Руслани було зроблено окреме інструментування, що абсолютно відрізнялося від основного, першого – багате, насичене, потужне.

Версія Руслани – більш європейська, ніж українська, більш рокова, ніж естрадна, дуже емоційна, дуже чутлива, насичена трагедійними нотками. Заспівана і зіграна на дуже високому професійному рівні. З вокалом у широкому діапазоні, з дуже якісною декламацією, вокалізацією. Вона представляє собою дуже далекий варіант від пісні І. Поклада – Ю. Рибчинського, як в музичному плані, так і дуже далекий варіант від виконання Ніни Матвієнко – в плані інтерпретації. В такому вигляді, як пісню «Ой летіли дикі гуси» виконує Руслана, її можна також розглядати як приклад кросоверу – твору для широкої аудиторії, що об'єднує риси кількох жанрів і стилів, в даному випадку – ліричної пісні, оперної арії, рок-балади тощо [66].

Джазову версію пісні запропонували Руслана з «Піккардійською терцією», для чого було зроблено також окреме аранжування, як це завжди буває у випадку з «Піккардійською терцією», з численним використанням елементів скету – джазової вокальної імпровізації на різні склади тексту з імітацією звучання різних інструментів, зі змінами мелодії, гармонії. Фактично – це не аранжування, а самостійна оригінальна композиція на тему пісні «Ой летіли дикі гуси». Цей варіант пісні було представлено слухачу у 2012 році, в концерті на сцені Національного палацу «Украна», з нагоди 20-річчя колективу [61].

Свою сольну версію джазової інтерпретації пісні у супроводі клавішних та саксофона запропонувала Марина Одольська. Загалом вона спиралася на попередні версії Руслани та «Піккардійської терції», однак співачка користувалася попередніми моделями як принципом до пошуку своєї інтерпретації, а не як готовим, закінченим текстом, тож її виконання вийшло оригінальним, цікавим, достатньо самостійним і переконливим в художньому плані, а також, безумовно, впізнаваним [32].

Оригінальну інтерпретацію пісні «Ой летіли дикі гуси» запропонував вокальний дует а' cappella у складі Софії Лешишак та Валерії Вовк. Ці дівчата – володарки голосів, які прекрасно зливаються в ансамблі, це по-перше. По-

друге, вони володіють високим рівнем співацької та сценічної майстерності (хоча запис «смайтфонний», тобто любительський). По-третє, вони зробили чудесну інтерпретацію цієї пісні на рівні аранжування – співу в терцію, в сексту, з невеличкими відхиленнями від цього паралелізму, не прямолінійно, але гнучко, з максимальним дотриманням логіки голосоведення. Тембрально і щодо манери, то в цьому виконанні також поєднуються риси фольклорної стилістики, радше романсової, ніж ліричної пісні, та своєрідного інді-поп, з притаманними для нього мелодійністю, ліричністю, інтелектуальністю та обов'язковою відстороненістю від мейн-стріму (пісня, до речі, у їхньому виконанні не завершується, а немов обривається смисловими трикрапками на словах «перші ягоди журби», тобто обходиться без репризного повторення, і такий варіант завершення – дуже виправданий, оскільки робить цю композицію значно більш динамічною, а художній образ відповідно – більш драматичним [53].

2.6. «Скрипка грає»

«Скрипка грає» – ще один шедевр Ігоря Поклада та Юрія Рибчинського. Як і більшість композицій їхнього спільного доробку – це пісня про кохання, наповнена жагою почуття та смутком. Як і у пісні «Чарівна скрипка», тема кохання розкрита тут за допомогою образу скрипки, яка плаче, і дощів, які йдуть як скрипалі, і теж плачуть. Пісня наповнена пронизливим сумом, адже зірка кохання гасне. Але разом з тим, цей сум – приємний, адже це спогади про молодість, про прекрасне почуття, про щасливі дні, які були, але які вже не повернуться назад.

Поезія Ю. Рибчинського – проста, виразна, але разом з тим, дуже якісна і професійна. Поет вживає дуже виразні порівняння та метафори – печаль / жовтий лист, дощі / скрипалі, літо догоряє / кохання гасне зірка, любов / музика без слів, сніг / цвіт весни; скрипка серце крає, скрипка плаче гірко. Пісня має три строфи, в яких чергуються заспів і приспів.

Вже догорає небокрай
І злітає жовтий лист –
Моя печаль.
Вже ідуть від неба до землі,
Ідуть дощі, як скрипалі,
У синю даль.

Приспів:
Скрипка грає, серце крає,
Наше літо догорає.
Скрипка грає, плаче гірко,
То кохання гасне зірка.

Вже полум'яні солов'ї
Не повернуться у гаї
В розмай дібров.
Вже у полоні хмарних днів,
Наче музика без слів,
Моя любов.

Приспів.

Вже не приходиш ти у сни,
Кольорові мої сни,
Як цвіт весни.
Вже відлунали ті пісні,
Що присвячені мені,
Щасливі дні.

Приспів.

Згасла зоря, але ніколи,
Ніколи у моєму серці
Не згасне та дивна музика
Першого кохання!..

Приспів.

В музичному плані пісня, на перший погляд, видається дуже простою. Проте це саме та простота, про яку прийнято говорити «все геніальне – просто». У заспіві (Andante) – двічі повторена одна й та ж фраза, в основі якої гармонічний ряд $t - s\P^6_5 - DV_7 - t$. Сама мелодія хвилеподібна, рельєфна, хроматизована, що підкреслює витонченість почуття героїв, та оплітає стійкі ступені вказаних вище функцій. Її виконання – імпровізаційне, розповідне, немов сповідь, дуже безпретензійно. Саме тому виникає величезна варіативність у виконанні цієї пісні, а особливо – заспіву (приклад 14).

Приклад 14

The musical score is for a piece titled 'Andante'. It is written in 4/4 time and features a vocal line and piano accompaniment. The tempo is marked 'Andante' and the dynamics are 'mf'. The lyrics are: 'Вже до-го-ра-є не-бо-'. The piano part consists of chords in the right hand and single notes in the left hand.

(продовж. прикладу 14)

Партія фортепіано виконує функцію акомпанементу, а також підкреслює гармонічний план композиції. Вона від початку і до кінця витримана в акордово-октавній фактурі.

Приспів рухливий (*Con moto*). Його рухливість посилюється також використанням дрібної періодичності у формотворенні, зокрема, замість чотиритактових фраз, які були основою заспіву, тут – по тактові конструкції. Але сам мотив – затактовий, що робить його динамічним, спрямованим уперед, таким, що має велику енергетичну потужність. В приспіві точна повторність чергується з варіантною повторністю, обидва принципи «працюють» на танцювальний характер образу, а також на ефект постійного оновлення, розвитку інтонаційного матеріалу (приклад 15).

Приклад 15

(продовж. прикладу 15)

Також більш рухливим стає фортепіанний супровід завдяки активній ритмічній пульсації шістнадцятими та восьмими, а також завдяки активним крокам басу чвертками. Гармонічний ряд приспіву так само нескладний: функції змінюються практично так само потактно, як і у заспіві. $s\P^6_5 - t - DD_7 - D_7 - t$. Виняток складає лише ділянка приспіву, де з'являється DD.

Збалансованість виразових засобів, їхня рідкісна співмірність роблять цю пісню доступною для широкої слухацької аудиторії і забезпечують величезний успіх у найрізноманітніших виконавських інтерпретаціях.

Однією з перших виконавиць пісні «Скрипка грає» була Людмила Артеменко. Її виконання пісні відзначене ніжністю, тендітністю, делікатністю. Вона співає у супроводі естрадно-симфонічного оркестру, з використанням колоритних тембрів – арфи, челести, електрогітар, що чути вже у вступі. У заспіві артистка співає з повною відреченістю, в стилі романсу. У приспіві – хвацько і танцювально, в стилі диско. В подальшому велику роль у акомпанементі починають відігравати ударні, чия синкопована, акцентована партія вносить у пісню відчуття особливого азарту. Загалом композиція у виконанні Людмили Артеменко побудована на співставленнях тихих і гучних, повільних і швидких ділянок форми. Склад та тип супроводу містить риси рок- та джаз- акомпанементів [31]. В перегрі мелодію грає електрогітара на фоні ефектних «плачів» скрипок у верхньому регістрі.

Також пісню «Скрипка грає» співав легендарний Назарій Яремчук. Разом з тим, в інтернет-мережі є лише концертний запис цього твору у його

виконанні. Зокрема, цей запис належить до 1987 року. Назарій співає в супроводі оркестру А. Ануфрієнка на концерті у Львові. Він виконує пісню дуже наспівно, мелодійно. В оркестрі, починаючи з другої строфи, звучить імпровізаційна партія скрипки соло як другий голос до вокальної партії [47].

Однією з найяскравіших інтерпретацій пісні «Скрипка грає» є її виконавська версія Василя Зінкевича. Вона відзначена шляхетністю, особливою відстороненістю, зрілою мудрістю подачі образу. У фонограмі переважають клавішні та струнні, хоча, безумовно, вона також зроблена з урахуванням необхідності якісного та інтенсивного динамічного розвитку. Розпочинає інструментальний вступ лірична, задумлива мелодія клавішних на фоні мелодійної, але водночас насиченої лінії контрапункту струнних в середньому регістрі. На фоні цього акомпанементу розпочинає співати Василь Зінкевич. Він ледь-ледь наспівує, дуже трепетно і проникливо, напів шепоче, напів проказує, напів співає. Такий підхід до виконання цієї пісні, без будь-якого пафосу, якомога простіше і відкритіше, є, на наш погляд, абсолютно виправданим, адже цій пісні дуже підходить довірливий сповідальний тон. Саме таким чином можна передати найглибші почуття, тоді, коли не важливо, як виглядаєш для когось, тоді, коли речі стають самі собою, а цінності перевіряються на справжність.

Більш мелодійним, вокалізованим спів Зінкевича стає з початком приспіву. Однак і тут – це дуже обережний спів, щоб не перейти тонку межу художньої правди. Поглиблення пісенності художнього образу відбувається і за допомогою зростання ролі струнних в акомпанементі. Ще більш насиченим і натхненним стає спів Зінкевича у другому приспіві, у другій його частині, де відбувається інтенсивний динамічний та інтонаційний (висотний) підйом, в т.ч. за рахунок акомпанементу. Тут голос співака вже починає грати знайомими усім його унікальними барвами, немов розкривається нарешті, немов «звільняється з полону» реальності і поринає в мрію. Після цієї високої кульмінації використано раптовий, різкий

динамічний, фактурний, штриховий контраст. Звучить лірична мелодія – імпровізація фортепіано, яка гармонійно сплітається з мелодією віолончелей. Такий інструментальний синтез має сумний, печальний характер. На фоні такого акомпанементу Василь Зінкевич читає (проговорює) текст останньої строфи «Згасла зоря...». Такий прийом уведений співаком не лише з метою різкого контрасту, а отже й побудови цікавої, переконливої для слухача композиційної драматургії, але і з метою більш глибокої її театралізації. Так створюється відчуття повної, абсолютної віддачі, повної, абсолютної вичерпаності емоційних ресурсів, якоїсь абсолютної зануреності у стихію почуття, у ту атмосферу. Але це ще далеко не все. Дуже сильний підйом в оркестрі настає раптово. Раптово підіймається нова хвиля емоцій і почуттів. Повнозвучно і торжествуюче звучить оркестр, мелодія, яка стрімко підноситься вгору і проводиться потовщено лінією у партії скрипок на фоні потужного акордового акомпанементу фортепіано. Цей новий підйом вказує на незнищенність справжніх почуттів, на те, що кохання сильніше, ніж смерть. І от на вершині цього підйому вступає вокал з заключним, торжествуючим проведенням приспіву. А завершується пісня – напів пошепки заспівом «Вже не приходиш ти у сни», тобто таким тихим, імпресіоністським, згасаючим завершенням-обрамленням. Така інтерпретація є дуже продуманою, нетиповою. Вона композиційно виправдана і виявляє риси симфонізованого та театралізованого трактування пісні та художнього образу відповідно [68].

Дуже проникливе, емоційно-напружене виконання пісні притаманне виконавській версії Олега Жолтікова. Його спів, здається, промовляє до самого серця. Співак дуже ретельно і відповідально проспівує кожне слово, кожену фразу, доносячи найтонші смислові нюанси пісні до слухача (і це тоді, коли загалом поширеним є підхід «лайтового», немов би, поміж іншим, виконання цього твору, немов би мимохідь, немов би в задумі). Олег Жолтіков співає підкреслено сентиментально (з вібрато, іноді – мелізмами),

а одночасно – пристрасно, темпераментно, «з притиском», навіть з елементами «циганщини», з заповільненнями в кінці строфи, з виразними ферматами тощо. Співак також вживає декламаційні прийоми як засіб драматизувати художній образ по ходу розгортання сюжету пісні. З цією метою двічі піднімається вгору тональність, тож голос співака у зв'язку з цим починає звучати все більш напружено та експресивно [57]. Олег Жолтіков співає у супроводі фонограми, в якій використано клавішні (на самому початку особливо) та струнні (в приспіві), в різному обсязі. У кожній строфі фактура супроводу видозмінюється, з'являються все нові мелодичні контрапункти, тож таким чином акомпанемент постає важливим засобом розвитку та динамізації художнього образу твору.

В драматично-трагедійній, експресивно-чутливій манері, безумовно талановито, виконує цю пісню Ілона Савицька (в вокальному плані можна відчувати наслідування вібрато Тамари Гверццелі). Загалом – це дуже глибока і серйозна інтерпретація, на грані емоцій, побудована на постійному наростанні напруги, що раптово падає на максимально можливе ріано останніх кількох рядів [97].

Дуже якісний вокал пропонує інтерпретація цієї пісні Тарасом Нагурським. На наш погляд, тембр співака, його вокальні дані та його майстерність виконання – дуже відповідають потребам цієї пісні. В цій інтерпретації немає надмірного драматизму, немає театралізації, однак все це компенсовано дуже якісним мелодійним вокалом. У виконанні Тараса Нагурського пісня «Скрипка грає» найяскравіше виявлено риси ліричної пісні, ліричної балади. Його виконавська версія, означена як кавер, дійсно містить багато нових нюансів, як в акомпанементі (передусім), так і у виконанні вокальної партії. Тарас Нагурський записує пісню в студії. Він сам собі акомпанує. Інструментальний вступ – розлогий, поновому створений (можна сказати, що він – інтонаційно автономний, однак це не псує пісню). Від початку і до кінця пісня звучить на фоні остінато ударних. В другій

строфі замість одноголосної мелодії клавішних співак використовує хорал струнних в акомпанементі. Фактура стає щільнішою і більш насиченим звучання. В приспіві додається ефект бек-вокалу (терцієві дублі). В перегрі після приспіву звучить мелодія скрипки соло на фоні вже зазначеного ритму ударних (спочатку в першій октаві, а вдруге – октавою вище). У наступному заспіві продовжує використовуватися бек-вокал, в акомпанементі додаються імпровізовані мелодії фортепіано. Рядки «Згасне зоря» співак читає виразно, інтонаційно, як вірш на сцені. Наступний приспів він виконує експресивно, темпераментно, після чого звучить соло скрипки (на синтезаторі) [71].

Валерій Соляник виконує пісню в бардівській манері. Він не стільки співає, скільки наспівує, створюючи інтимний, задушевний образ. Співак виконує композицію у супроводі акустичної гітари (перебором) та скрипки соло (в першому приспіві та третьому заспіві). У другій строфі акомпанемент складається з хоралу струнних та гри гітари «ударом». У третій – повертається скрипка соло, однак з новою, відмінною мелодією, що створює ефект оновлення та динамічного розвитку художнього образу протягом всієї композиції [73].

В акустично-електронному варіанті (дві акустичні гітари та клавіші) виконує пісню гурт «Три мости» з м. Городенка з Івано-Франківщини, в інтелігентній, філософській манері, з елементами бардівської пісні та джазу [10].

Дуже багато співаків в рамках концертів різного рівня виконують цей надзвичайно популярний твір І. Поклада та Ю. Рибчинського. Так, ця пісня перебуває в репертуарі заслуженої артистки України Любові Доброноженко, яка виконує її у супроводі камерного оркестру Київського національного академічного театру оперети [70], артиста Полтавської філармонії, заслуженого артиста України Миколи Гармаша, який виконав цю пісню в рамках концерту-присвяти пам'яті Назарія Яремчука [15], заслуженого артиста України Михайла Полоза [34], заслуженого артиста України, соліста

Сумської філармонії Леоніда Матвієнка [72], артиста Рівненської філармонії Юрія Фіськовича у супроводі Рівненського естрадно-симфонічного оркестру [35].

Оригінальне виконання пісні «Скрипка грає» запропоновано Тамарою Гвердцителі з камерним оркестром Молдови «Camerata Chişinău» (кер. Михай Аміхалакіоає) [74], з неймовірно драматичним сильним вокалізмом-імпровізацією в генеральній кульмінації пісні, перед останньою перегрою і заключною строфою «Вже не приходиш ти у сни». Також цікаву інтерпретацію було запропоновано дуєтом Тамари Гвердцителі та Влада Ситніка в рамках сьомого прямого ефіру «Голосу країни» [76]. Пісню виконує також Наталія Бучинська. Зокрема, вона співає пісню на Церемонії вручення премії «Людина року – 2016», у супроводі симфонічного оркестру, з пріоритетом скрипки соло, співає дуже лірично, мелодійно ніжно з подальшим драматичним розвитком аж до справжнього трегедійного пафосу [30]. Також дуже непогано імпровізує в процесі виконання пісні Яна Хавронічева [96]. В цілому, можна стверджувати, що вона, як і Ілона Савицька, також відштовхується від виконавської моделі Тамари Гвердцителі.

Пісню виконують також Юлія Пашковська у супроводі фонограми з беквокалом у приспіві [92], Наталія Мигович у супроводі синтезатора [69] (рідкісний варіант виконання цієї пісні контральто), співак-любитель, популяризатор української пісні Євген Маркін (також у супроводі синтезатора) [14].

Поширеними є обробки цієї пісні для ансамблю скрипалів, особливо для дитячих колективів. Таким прикладом може бути обробка Даниїла Городецького для соліста та ансамблю скрипалів у супроводі фортепіано, яка записана у виконанні Ансамблю скрипалів «Гармонія» Київської музичної школи № 27 (кер. С. Горбань, концертмейстер Д. Півненко) [18]. Також – виконання композиції Ансамблем скрипалів Луцької музичної школи №3

(кер. І. Теслер) [3]. Ще інший варіант обробки був в репертуарі ансамблю скрипалів Маріупольської школи мистецтв (кер. В. Рубанова) [13].

З педагогічною метою пісня виконується у акустичному варіанті – сопрано у супроводі фортепіано, як класичний романс (Уляна Кузьмин) 82].

2.7. «Моя Україна»

Пісня «Моя Україна» була написана Ігорем Покладом на вірші Михайла Ткача у 1970-х роках. Вона є яскравим прикладом пісенної творчості композитора і полюбилася багатьом виконавцям. Її виконують як професіонали, так і любителі пісенного жанру, співаки різної статі і різного віку, солісти і ансамблі. Можна сказати, що за кількістю виконавців, а також за їхньою різноманітністю цей твір можна віднести до категорії «народних» пісень, тих, які широко розповсюдилася та навіть певним чином фольклоризувалися. Причина такої любові до цієї пісні – якісний поетичний текст та вдало знайдений музичний колорит – яскрава мелодія, відповідна музична гармонія та форма.

Пісня складається з трьох строф. Кожна строфа – чотирирядкова, де використовується внутрішня рима у першому і третьому рядках, римуються другий та четвертий рядки строфи, а також останній рядок строфи – двічі повторений. Завдяки такій кількості різних рим і повторів вірш Михайла Ткача дійсно можна віднести до розряду «музикальної» поезії, такої яка має власне поетичну музичальність. На наш погляд, це одна з важливих передумов популярності аналізованої пісні.

Крім того, безумовно, універсальність цього пісенного тексту зумовлена також його тематикою та образним змістом. Адже ключовий образ твору – Україна, яку герой пристрасно любить. Він буквально марить всім, що пов'язано з Батьківщиною. Яскравим та глибоким є поетичний текст пісні, де уведено образи калини, що є символом України, пшеничного колоса,

журавлиного ключа, материнських очей, білявки хатини. Важливим є також використання прийому прямої мови, і власне безпосереднього звертання до України в кожній строфі. Такий підхід є вираженням сокровенності емоцій і почуттів героя, їх важливості для нього, зрештою – щирості його висловлювання.

Розглянемо музично-виразові засоби, використані Ігорем Покладом у музичному тексті цієї пісні. Твір розпочинається двотактовим фортепіанним вступом (зазначимо одразу, що існують версії супроводу цієї пісні для різних виконавських складів, але основним є фортепіанний супровід, який ми і аналізуємо). В основу мелодії вступу покладено початок мелодії вокальної партії. Таким чином досягається інтонаційна єдність вступу та подальшої пісенної строфи. Гармонічний зворот вступу ($d_6 - s_6 - D \frac{4}{7}^3$) демонструє тональність і готує вступ вокаліста. Також необхідно звернути увагу, що в домінантсептакорді на одну долю використано неакордовий тон (кварта тональності – звук «с» переходить у терцію «h»), що додає музичному звучанню відчуття напруги, очікування (приклад 16).

Приклад 16

Мелодія пісні охоплює широкий діапазон (від «с» першої до «f» другої октави) і розвивається динамічно. Вона розпочинається розмовними інтонаціями, як оповідь. Мелодія пісні будується на оспівуванні звуків основних тризвуків тональності c-moll. Поступово, з кожною наступною фразою мелодія підіймається все вище і вище, захоплюючи по порядку «g»

першої октави, «с» другої октави, «des» другої октави, «f» другої октави (приклад 17).

Приклад 17

Кожна фраза є хвилеподібною, дуже зручною і комфортною у вокальному плані. Процес розвитку мелодії можна порівняти з поступовим розправлянням плечей і набиранням дихання в груди. Співак все сильніше і глибше дихає з кожною наступною фразою, ніби людина випрощує спину, підіймає високо гідно голову і йде вперед. Тобто мелодія своїми засобами змальовує струнку поставу, людину з гідністю, яка займає чесну і відкриту позицію в житті.

Фортепіанна партія є акомпануючою і побудована за формулою «бас – акорд» в розмірі 12/8, де доля баса триває дві восьмі, а доля акорду – одну восьму. Тож такий тип акомпанементу підкреслює тридольність метру та надає вальсового характеру пісні. Також необхідно відзначити, що в другій половині строфи доля баса потовщується октавами в середньому регістрі для того, щоб басова лінія (основа гармонічної функції) була більш рельєфною в музичній фактурі в цілому.

Оригінальною, логічною і продуманою є лінія гармонічного розвитку твору. Її схематичний запис (без вступу та завершення) наступний:

$$I^{5_3} | V^{5_3} \text{ moll} - IV^{5_3} | V^{5_3} - I^{5_3} | VI^{5_3} - V_7 \rightarrow (III) | IV_6 \rightarrow D_9 IV^{5_3} - D_7 | VI^{5_3} - IV^{5_3} | II_7 - D_7 | I^{5_3}$$

Завершення пісні – суто інструментальне, як і вступ.

В його основі – гармонічна послідовність $I^{5_3} - D^{5_3} | VI^{5_3} - D^{5_3}$

Завершення пісні домінантовою функцією є вказівкою на недомовленість, недоказаність всіх думок і почуттів героя. Також звертає на себе увагу перерваний зворот, який вперше в цій пісні був використаний в момент кульмінації («родима країно»), а вдруге у інструментальній кінцівці. Це – засіб пов'язати завершення твору з його попереднім розвитком. Отже пісня у всіх складових її поетично-музичної форми є цілісною, художньо переконливою, в ній талановито розкрито образ батьківщини, як на рівні поетичного тексту, так і музичного втілення. Збалансованість мелодичного і гармонічного розвитку, зручність для виконавців та художня доцільність використаних засобів, доступність твору для сприйняття широкою аудиторією та виконання широким колом виконавців – все це стало якісним, художньо довершеним результатом талановитої співпраці поета і композитора – Михайла Ткача та Ігоря Поклада.

Пісня «Моя Україно» є доступною для виконання різними колективами і улюбленою в різної слухацької аудиторії. Так, із задоволенням виконує цей твір аматорський колектив «Сузір'я», що представляє собою вокальний ансамбль у складі шести жінок, двох чоловіків та акомпаніатора-баяніста. До виконань такого ж плану належить виконання цієї пісні ансамблем старшокласників у супроводі баяна та контрабаса [95], дівочим вокальним ансамблем а *carrella* [44], чоловічим вокальним квартетом «Сюрприз» Зборівського коледжу ТНТУ ім. І. Пулюя (керівник – Юрій Маковинський) [45].

До цієї ж категорії ж можна віднести дитячі сольні виконання Оксани Карпів у супроводі фонограми мінус [55], Крістіни Петленко та Валерії Бойчук у супроводі фортепіано [60; 6], сольні дорослі виконання у супроводі баяна [46], виконання пісні дуєтом Адріани та Мідеї Наручьких [43; 42]. Такі виконання свідчать про дійсно всенародну любов до цього твору [2].

«Моя Україно» є настільки універсальною, що може виконуватися як на початку, так і в середині концерту, як наприклад, вона була виконана в

рамках вечора творчості композитора тріо бандуристок «Любисток» Рівненського міського Будинку культури [81]. Тим більше дуже добре вона підходить для фіналу. В такому плані пісня була виконана заслуженим артистом України баритоном Михайлом Марковичем з симфонічним оркестром Харківської філармонії (диригент – Юрій Янко) [33]

.

ВИСНОВКИ

Ігор Поклад професійну музичну освіту отримав у Київському музичному училищі імені Р. Глієра та Київській консерваторії, яку закінчив по класу композиції у 1967 році. Однак його успіхи як автора-пісняра розпочалися набагато раніше. Першим хітом стала пісня «Кохана», написана у співпраці з поетом Ігорем Барахом у 1963 році. Наступним кроком у творчому формуванні Ігоря Поклада виявилось створення ним вокально-інструментального ансамблю «Мрія», що згодом став першовиконавцем цілого ряду пісенних шедеврів митця. Один із них – «Чарівна скрипка», написана у співдружності з поетом Юрієм Рибчинським, що посів особливе місце у творчій біографії музиканта. «Чарівна скрипка» з'явилася на світ у 1970-х, через кілька років їхньої спільної роботи. Першими її виконали дівчата з ансамблю «Мрія», а далі пісню переспівали безліч разів. Пізніше були незрівнянні «Дикі гуси», «Зелен-клен», «Тиха вода», «Скрипка грає» та багато інших пісень, без яких сьогодні неможливо уявити українську естраду тих років. Значне місце в творчому доробку Ігоря Поклада посіла музика до театру та кіно, в т.ч. анімаційних фільмів. Проте все ж головні досягнення композитора пов'язані з жанром пісні, і втілилися у близько півтисячі композицій, чимало з яких назавжди увійшли в золотий фонд української музики. Пісні І. Поклада зробили популярними Ніну Матвієнко та Руслану. Їх співали Дмитро Гнатюк, Назарій Яремчук, Василь Зінкевич та багато інших іменитих виконавців.

Пісню «Кохана» (вірші Ігоря Бараха), наприклад, виконували Костянтин Огнєвий, Ліна Прохорова, Тамара Міансарова, Юрій Богатиков, Муслім Магомаєв, Павло Зібров, Василь Лазарович. Костянтин Огнєвий запропонував дуже м'яку, ліричну, сердечну інтерпретацію цієї пісні, Ліна Прохорова – дещо холоднувату, але політну, красиву, ідеальну, Тамара Міансарова – дзвінку, темпераментну, з великою кількістю вібрато, Юрій

Богатиков – академічну, Муслім Магомаєв – сентиментальну, Павло Зібров – «святкову», Василь Лазарович – солодку, в стилі lounge-music. Результатом неймовірної популярності пісні «Кохана» став цілий ряд її аранжувань і перекладів. Серед таких – версія для вокального чоловічого джазового ансамблю а caprella, версія для Джаз-квінтету Національного академічного оркестру народних інструментів України, для фортепіано в чотири руки, для гітари соло та інші.

Пісню «Тиха вода» (вірші Юрія Рибчинського) виконували Юрій Богатиков у супроводі ВІА «Мрія» (вокальне тріо: Наталія Поклад, Галина Кондратюк, Валентина Мухарська та естрадно-інструментальний ансамбль під керуванням Юрія Братолубова), Алла Кудлай, Юлія Пашковська та Олег Слободенко з ВІА «Граймо», Оксана Стоділка та інші.

Пісню «Заручена» (вірші Юрія Рибчинського) виконували Юрій Богатиков у супроводі ВІА «Мрія», зокрема, естрадного інструментального ансамблю під керуванням Юрія Братолубова, а також Михайло Сливоцький, у інтерпретації якого пісня прозвучала більш м'яко, лірично, у супроводі акустичного квартету (скрипка, віолончель, акордеон, контрабас), наближено до стилістики бідермайєру.

Пісню «Чарівна скрипка» (вірші Юрія Рибчинського) виконували ВІА «Мрія», зокрема, згадане вже тріо у складі Наталії Поклад, Галини Кондратюк, Валентини Мухарської у супроводі інструментального ансамблю під керуванням Юрія Братолубова, ВІА «Чайки», Ніна Матвієнко, Тоня Матвієнко, тріо бандуристок Українського радіо у складі Алли Шутько, Світлани Петрової та Антоніни Мамченко, українсько-кубинська співачка Зіта Смолякова (Келдерарі-Шеремет), бандуристки Марія Петровська, Інна Іщенко та Любов Шіпілюк. У виконанні ВІА «Чайки» у ансамбль було уведено розвинену партію скрипки, яка, як другий голос, постійно протиставлялася жіночому вокальному тріо. Ніна Матвієнко співала цю пісню як одноголосну, без бек-вокалу, в дещо швидшому темпі, завдяки чому

пісня набула танцювального характеру. Тоня Матвієнко – у манері близькій до Ніни Матвієнко, Зіта Смолякова (Келдерарі-Шеремет) – дуже драматично, з трагічним відтінком, бандуристки Марія Петровська, Інна Іщенко та Любов Шіпілюк – з рисами lounge-music, ambient, як електропоп.

Пісню «Ой летіли дикі гуси» виконували Ніна Матвієнко з ВІА «Мрія», Лідія Відаш, Тамара Міансарова, Тоня Матвієнко, Руслана (самостійно) та Руслана в дуеті з «Піккардійською терцією», Марина Одольська, Софія Лешишак та Валерія Вовк. Інтерпретацію Ніни Матвієнко можна окреслити як унікальний синтез фольклорної та естрадної манер, Лідії Відаш – як драматично-напружену, Тамари Міансарової – як сентиментально-темпераментну, Тоні Матвієнко – як близьку до інтерпретації Ніни Матвієнко, Руслани – як симфонізовану рок-баладу і приклад кросоверу, «Піккардійської терції» та Марини Одольської як джазові, дуєту Софії Лешишак та Валерії Вовк як синтезу романсовості та інді-поп.

Пісню «Скрипка грає» (вірші Юрія Рибчинського) виконували Людмила Артеменко, Назарій Яремчук, Василь Зінкевич, Олег Жолтіков, Ілона Савицька, Тарас Нагурський, Валерій Соляник, гурт «Три мости», Любов Доброноженко, Микола Гармаш, Михайло Полоз, Леонід Матвієнко, Юрій Фіськович, Тамара Гвердцители, Влад Ситнік в дуеті з Тамарою Гвердцители, Наталія Бучинська, Яна Хавронічева, Юлія Пашковська, Наталія Мигович, Євген Маркін. Інтерпретація Людмили Артеменко була витримана в романсово-дисковій манері, Назарія Яремчука – в дусі ліричної пісні з імпровізацією скрипки соло, Василя Зінкевича – як симфонізовану й театралізовану. Інтерпретації Олега Жолтікова притаманне проникливе, емоційно-напружене виконання, Ілони Савицької – драматично-трагедійне, експресивно-чутливе, Тараса Нагурського – баладне, Валерія Соляника – бардівське, гурту «Три мости» – таке, що поєднує риси бардівської пісні та блюзу, Тамари Гвердцители – симфонізоване, з елементами драматичної імпровізації. Поширеними є обробки пісні «Скрипка грає» для ансамблю

скрипалів, зокрема, у виконанні Ансамблю скрипалів «Гармонія» Київської музичної школи № 27, Ансамблю скрипалів Луцької музичної школи № 3, Ансамблю скрипалів Маріупольської школи мистецтв. З педагогічною метою пісня виконується у акустичному варіанті як класичний романс Уляною Кузьмин.

Пісню «Моя Україна» (вірші Михайла Ткача), що є доступною для різних виконавців, записали аматорський колектив «Сузір'я», ансамблі школярів – хлопчачі та дівчачі, чоловічий вокальний квартет «Сюрприз» Зборівського коледжу ТНТУ, а також – Оксана Карпів, дуети у складі Крістіни Петленко та Валерії Бойчук, Адріани та Мідеї Наруцьких, тріо бандуристок «Любисток» Рівненського міського Будинку культури, Михайло Маркович у супроводі симфонічного оркестру Харківської філармонії та інші.

Детально проаналізовані та описані виконання та інтерпретації підтверджують величезну увагу виконавців і слухачів до пісенної творчості Ігоря Поклада, її непромінуючу актуальність, високий художній рівень та одночасно рідкісну доступність для широкої аудиторії. Все сказане є серйозною підставою для доведення неперехідної цінності пісенної спадщини Ігоря Поклада та її значного місця в українській музичній культурі другої половини ХХ століття.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алла Кудлай. Тиха вода. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=kIe5ai3qbjQ> (25.02.2025).
2. Аматорський колектив «Сузір'я». «На росах, на водах». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=15s9i7iuC9I> (25.02.2025).
3. Ансамбль скрипалів. Керівник Ірина Теслер. І. Поклад «Скрипка грає». URL: https://www.youtube.com/watch?v=bE8y7_h-tAo (10.03.2025)
4. Бобул І. В. Жанрові форми та стильові конотації вокально-естрадного виконавства в музичній культурі України кінця ХХ – початку ХХІ століття: автореф. дис. ... канд. мистецтвознав.: 26.00.01. Київ, 2018. 23 с.
5. Бойко О. Поп-музика. *Українська музична енциклопедія*. Київ: НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, 2018. Т. 5. С. 369–370.
6. Бойчук Валерія – «Моя Україна», муз. І. Поклада, сл. М. Ткача. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=JQAjpbUqceo> (25.02.2025).
7. Бондаренко А. І. До проблеми термінології у класифікації популярної музики за жанрами, стилями та напрямками. *Мистецтвознавчі записки*. 2011. Вип. 19. С.70–77.
8. ВІА «Чайки» – Чарівна скрипка (1975 р.) | BigBitUA. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=YR7FFymB-mU> (25.02.2025).
9. Власова А. Ю. Культурологічний аспект сучасної української пісні та її мова. *Вісник НАКККиМ*. 2016, № 1. С. 33–36.
10. Гурт «Три Мости» – Скрипка грає. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=7M1mqgZusys> (10.03.2025).
11. Дикі гуси (Миансарова). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=MdLgkcM2WQg> (10.06.2025).
12. Дрожжина Н. В. Вокальне виконавство в системі музичного мистецтва естради : автореф. дис... канд. мистецтвознавства : 17.00.03. Харків, 2008. 16 с.
13. «Зіграємо разом» – 2018. І. Поклад «Скрипка грає», В. Птушкін.

«Вічний рух». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=XvVVtT74Bw> (01.03.2025)

14. Євген Маркін романс «Скрипка грає». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=5A1yK21LiDc> (14.03.2025)

15. І. Поклад, Ю. Рибчинський «Скрипка грає». Заслужений артист України Микола Гармаш. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ZUObKBpxVsU> (20.03.2025).

16. Ігор Поклад – Максим Канке. «Кохана». Перекладення в 4 руки. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=t1wnhxm2HA> (25.02.2025).

17. Ігор Поклад «Кохана» (Джаз-квінтет Національного академічного оркестру народних інструментів України). URL: <https://www.facebook.com/watch/?v=523678775707287> (25.02.2025).

18. Ігор Поклад «Скрипка грає», обробка Даніїла Городецького. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Hgbi3ahN40U> (10.06.2025)

19. Ігор Поклад: офіційний сайт. URL: <http://www.poklad.com.ua/music-sheets.html> (25.02.2025).

20. Ігор Поклад: українська музика на всі часи. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=LP9EaqOkcT0> (25.02.2025).

21. Ігор Поклад_Кохана, обробка для гітари Андрія Шилова. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=9c1UMvXDYXU> (25.02.2025).

22. Історія однієї пісні: Ігор Поклад. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=8JNn2WfSLI4> (25.02.2025).

23. Котубей-Геруцька О. «Цензура була – навіщо ви тягнете сюди Європу?» Велика розмова зі Світланою Поклад про композитора Ігоря Поклада. *Суспільне Культура*. 2024. 6 лист. URL: <https://suspilne.media/culture/860229-cenzura-bula-naviso-vi-tagnete-sudi-evropu-velika-rozmova-zi-svitlanou-poklad-pro-kompozitora-igora-poklada/>

24. Кохана – Василь Лазарович – Ігор Поклад – Українська музика. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=X8H6qjJaNH8> (25.04.2025).

25. Кохана (Павло Зібров). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=>

[e7JD9RxN8Y](#) (20.04.2025).

26. Кохана. Ігор Поклад, Ігор Барах. Конкорд, Київ, українська пісня, Ukrainian song. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=J8LlbfBeE> (20.04.2025).

27. «Коханий» – прекрасне виконання на три голоси! URL: <https://www.youtube.com/watch?v=qJFd7CIzjWs> (21.04.2025).

28. Кузик В. Естрадна музика. *Українська музична енциклопедія*. Київ: НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, 2008. Т. 2. С. 41–42.

29. Лідія Відаш – «Ой летіли дикі гуси» [#ukrainemusic](#) [#українськапісня](#). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=EGNKVpBIRlk> (10.05.2025)

30. «Людина року-2016». Наталія Бучинська. «Скрипка грає». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=4LDNV5ZQmVc> (10.03.2025)

31. Людмила Артеменко – Скрипка грає. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=qbps42SDhM> (10.06.2025)

32. Марина Одольська «Ой, летіли дикі гуси». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=xpUgXHHcUhM> (10.05.2025)

33. Михайло Маркович «Моя Україна», муз. І. Поклада, сл. М. Ткача. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=PSsSgSbHHLQ> (25.02.2025).

34. Михайло Полоз – Скрипка грає. URL: https://www.youtube.com/watch?v=zuFsECYC_cw (10.06.2025)

35. Михайло Фіськович – Скрипка грає / Вечір творчості Ю. Рибчинського. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Yx2SMO8RzkE> (10.06.2025)

36. Мозговий М.П. Тенденції становлення українського естрадного мистецтва. Проблеми сучасності: культура, мистецтво, педагогіка. 2005. Вип. 4. С.197–203.

37. Мозговий М.П. Українська пісенна естрада в умовах ринкових відносин. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури*. 2005. Вип. XV. С.185–190.

38. Мозговий М.П. Українська естрадна пісня 60-80-х років XX століття. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Наукові записки*

Рівненського державного гуманітарного університету. 2005. Вип. 10. С. 45–49.

39. Москаленко В. Про задум і музичну ідею твору. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. 2002. Вип. 21 : Музичний твір як творчий процес. С. 10–17.

40. Москаленко В. Музичний твір як текст. *Київське музикознавство*. 2001. Вип. 7 : Текст музичного твору: практика і теорія. С. 3–10. 30.

41. Москаленко В. Г. Лекції з музичної інтерпретації. Київ, 2013. 134 с.

42. Моя Україна. Автор – Ігор Поклад. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ZUiSNCrYe1U> (25.02.2025).

43. Моя Україна. Поклад. Концерти для Наших Найкращих. URL: https://www.youtube.com/watch?v=7wpAB6G_C_Q (25.02.2025).

44. Моя Україно, муз. І. Поклада. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=liGvYwSQ8fA> (15.02.2025).

45. «Моя Україно», муз. І. Поклада, сл. М. Ткача (2011). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=2hnWN7OrNO4> (25.02.2025).

46. На росах. На водах (Моя Україно) <https://www.youtube.com/watch?v=Xp0m-pyyh0E> (15.02.2025).

47. Назарій Яремчук Скрипка грає (1987). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=E0Ogsn6s59w> (08.06.2025)

48. Наше: Костянтин Огневий «Кохана». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=wVxtLMURUp8> (25.05.2025).

49. Наше: Ліна Прохорова «Коханий». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=mxvnYCRqeJ8> (25.05.2025).

50. Ніна Матвієнко – Найкраще. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=BP3BKz81seM> (25.02.2025).

51. Ніна Матвієнко – Чарівна скрипка. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=bhteOLyioXU> (15.04.2025).

52. Ніна Матвієнко, вокальний ансамбль «Мрія» - Ой, летіли дикі гуси. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=cKLz8irzv6Q> (10.07.2025)

53. Ой летіли дикі гуси ... Співають Софія Лешишак і Валерія Вовк. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=miQH8ZEzesA> (10.07.2025)
54. Ой, летіли дикі гуси (Тоня Матвієнко). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=THiol6fA3Cg> (09.07.2025)
55. Оксана Карпів – Моя Україно. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=THM83xuv7Xg> (25.02.2025).
56. Оксана Стоділка виконує пісню «Тиха вода». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Rqu4AghjHWO> (25.07.2025).
57. Олег Жолтіков – «Скрипка грає» Музика: Ігор Поклад Слова: Юрій Рибчинський. URL: https://www.facebook.com/watch/?v=9966572980172_02 (10.05.2025)
58. Олендарьов В. М. До питання про театральність пісенної естради. *Українське музикознавство*. 2002. Вип. 31. С. 103–116.
59. Откидач В. Естрадний спів і шоу-бізнес. Вінниця : Нова Книга, 2013. 368 с.
60. Петленко Крістіна, І. Поклад, сл. М. Ткача «Моя Україна». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=im9XzZwDzYc> (15.02.2025).
61. Пікардійська Терція & Руслана – Ой летіли дикі гуси. (live). URL: <https://www.facebook.com/watch/?v=548592632740831> (10.06.2025)
62. Пісні Ігоря Поклада на слова Юрія Рибчинського (ЕР 1972). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=GMoLJrp1-EY> (24.01.2025)
63. Плахотнюк В. Г. Етномистецькі виміри популярної музичної культури в Україні другої половини ХХ століття : автореф. дис....канд. мистецтвознав. : 26.00.01. Київ, 2011. 19 с.
64. Поплавський М. Антологія сучасної української естради. К.: Преса України, 2003. 240 с.
65. Прохорова Л. В. Українська естрадна вокальна школа. Вінниця : Нова книга, 2006. 384 с.
66. Руслана в проєкті «Діви». Ой, летіли дикі гуси. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=fAmRd2nxdzY> (08.06.2025)

67. Рябуха Т. М. Витоки та інтонаційні складові української пісенної естради: автореф. дис.... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 – Музичне мистецтво. Харків, 2017. 20 с.
68. Скрипка грає – Василь Зінкевич. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=-XyWRP9Fp1M> (10.06.2025)
69. Скрипка грає – Мигович Наталія (Eliya Nataliya) (муз. І.Поклад, сл. Ю.Рибчинський). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=yHgnCW-fBEA> (11.06.2025)
70. Скрипка грає – слова Юрій Рибчинський, музика Ігор Поклад. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Aae19kb5u20> (11.06.2025)
71. Скрипка грає (cover) наживо (Ketron Audya5 + Yamaha MODX7). URL: https://www.youtube.com/watch?v=jiXQrl_ON2U (10.06.2025)
72. Скрипка грає (Вже догорає небокрай...) – Леонід Матвієнко. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ucJU7zphRWM> (12.06.2025)
73. Скрипка грає (муз. І.Поклад, сл. Ю.Рибчинський, виконання - Валерій Соляник). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Y7Q5VoEX7uU> (08.06.2025)
74. Скрипка грає, Молдова, 02.07.2023, Тамара Гвердцители. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=dcg4SSUGC8o> (12.06.2025)
75. Сливоцький Михайло. Заручена. URL: https://www.youtube.com/watch?v=eKP_R7Tf6xI (25.02.2025).
76. Тамара Гвердцители & Влад Ситнік – Скрипка грає – Tamara Gverdtsiteli & Vlad Sytnik. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=99G8QQeGozs> (03.07.2025)
77. Тамара Миансарова. «Коханий». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=EOkX83exvCI> (25.02.2025).
78. [=EOkX83exvCI](https://www.youtube.com/watch?v=EOkX83exvCI) (25.02.2025).
79. Тоня Матвієнко – Чарівна скрипка [Live]. URL: https://www.youtube.com/watch?v=_a-fez7CBAg (25.02.2025).
80. Тормахова В. Українська естрадна музика і фольклор: взаємопроникнення і синтез : автореф. дис. ... канд. мистецтвознав.:

17.00.03. Київ, 2007. 17 с.

81. Тріо «Любисток» – Моя Україна / Вечір творчості Ігоря Поклада. URL: https://www.youtube.com/watch?v=aIWBYcN_lts (25.02.2025).
82. Уляна Кузьмин – «Скрипка грає», муз. І. Поклад, сл. Ю. Рибчинський. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Gg6c5ramp7U> (13.06.2025)
83. Устименко-Косоріч О. А. Масова музика як атрибут молодіжної культури середини ХХ століття: автореф. дис. ... канд. мистецтвознав. : 26.00.01. Київ, 2008. 19 с.
84. Цейко Н. О. Виконавсько-педагогічні завдання концертмейстера у пісні «Чарівна скрипка» І. Поклада – Ю. Рибчинського. *Актуальні проблеми розвитку українського мистецтва: культурологічний, мистецтвознавчий, педагогічний аспекти*: збірник матеріалів VI Всеукраїнської науково-практичної конференції. Луцьк: ВНУ імені Лесі Українки, 2021. Вип. 1. С.24–28.
85. Чарівна скрипка – Інна Іщенко, Марія Петровська, Любов Шіпілюк /Культурний десант. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=-tiT3lFep74> (25.03.2025).
86. Чарівна скрипка. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=2DMgWUy1INg> (25.03.2025).
87. Чарівна скрипка. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=XeSyXw4xJnE> (25.03.2025).
88. Чернікова С. Генеза естрадного вокально-ансамблевого виконавства та шляхи його професіоналізації: автореф. дис... канд. мистецтвознав. : 17.00.03. Харків, 2008. 18 с.
89. Шевченко Н. С. Синтез співацьких манер в українській музиці кінця ХХ – початку ХХІ століть: автореф. дис.... канд.. мистецтвознав. : 17.00.03. Одеса, 2015. 16 с.
90. Шевченко О. Г. Українська популярна музика: витоки та проблематика (1920–1990 рр.) : автореф. дис. ... канд. мистецтвознав. : 26.00.01. Київ, 2010. 19 с.

91. Шеретюк С. М. Пісня Ігоря Поклада «Моя Україна». *Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень*. Матеріали XIX Міжнародної науково-практичної конференції студентів та аспірантів (13–14 травня 2025 року). Луцьк: Електронне видання на CD-ROM, 2025. С. 514–517.
92. Юлія Пашковська – Скрипка грає. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=0lsxvWV-pPA> (10.06.2025)
93. Юлія Пашковська і Олег Слободенко. Тиха вода. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=RncQHLaI52k> (26.02.2025).
94. Юрій Богатиков. Кохана ukrainian song. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=SGUKZsY8uZY> (25.05.2025).
95. Яворова сопілочка – Моя Україна. Ukrainian patriotic song. URL: https://www.youtube.com/watch?v=JP65wVXu3_s (24.02.2025).
96. Яна Хавронічева – Скрипка грає. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=eCXq0tUdpzs> (11.06.2025)
97. Ілона Savitska – Скрипка грає. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=QE1ZeWv7W-8> (12.06.2025)
98. Muslim Magomayev. «Кохана». Муслим Магомаєв. «Кохана». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=BfErFLpwNq4> (21.05.2025).